פרייז 10 גראשען

פּולע טאַבעלע פון דער 21-טער מלוכה-לאָטעריע — זעה 7-טע זייט

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

היינט 8 זייטען

NAJER FOLKSBLAT

נייער פאָלקסבלאַט

№ 219 | Łódź, Czwartek, 18 września 1930 r. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג, כ"ד אלול תר"צ | № 219

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאווער 21, טעל. 71-224

היינט ווערט ענטגילטיג קלאָר ווערען
צי ס'וועט געשאַפען ווערען אַנ'אַלגעמיינער יוד. בלאַק
ציוניסטען בעשלאָסען לעת-עתה צו שאַפען א ציוניסטישען בלאַק

וואַרשאַ, 17. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). היינט איז פערענדיגט געוואָרען די זיצונג פון די 3 ציוניסטישע צענטראַל-קאָמיטעטען די זיצונג איז געווען זעהר אַ שטורמישע. צום סוף איז בעשלאָסען געוואָרען לעת עתה צו שאַפען אַ בלאָק פון די ציוניסטען אַליין, דאָך איז נישט פערוואָרפען געוואָרען דער געדאַנק וועגען אונטערהאַנדלונגען מכוח אַנ'אַלגעמיינעם יודישען בלאָק.

צו דעם צוועק איז געשאַפען געוואָרען אַ ספּעציעלע קאָמיסיע, וועלכע דאַרף עווענטועל דורכפיהרען דעם ענין ביז'ן סוף.

וואַרשאַ, 17. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט), געוו. סענאַטאָר רפאל שערעשעווסקי האָט אויף היינט נאָכאַמאָל צוזאַמענגערופען אַ פּאָליטיש „גלעזעל טיי", ס'זענען איינגעלאַדען געוואָרען דיזעלבע פּאַרשטעהער וואָס דאָס ערשטע מאָל, איצט האַנדעלט זיך וועגען דעם, צי די ציוניסטען וועלען צו דעם „גלעזעל טיי" קומען אָדער נישט. אויב די ציוניסטען וועלען קומען, זענען פערהאַן אויסזיכטען צו שאַפען אַנ'אַלגעמיין ציוניסטישען בלאָק אויב נישט וועט ענטגילטיג געשאַפען ווערען דער בלאָק פון „אַגודה" פאָלקיסטען, און ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס.

קאָמוניסטען פּרובען ארויסצורופען א שטרייק
וועלכער גיט זיך נישט איין

וואַרשאַ, 17. (טעלעפאַניש). נעכטען איז קלאָר געוואָרען, אַז איינער פון די הערהרגעטע בעת די זונטאָגדיגע געשעהענישען אין וואַרשאָ סוכאָווסקי איז אַ קאָמוניסט. צוליב דעם וואָס סוכאָווסקי איז געווען אַ טוער ביי די קאָמוניסטען, האָבען די לעצטע אויף היינט פּראָקלאַמירט אַנ'אַלגעמיינעם שטרייק. דער שטרייק האָט זיך אָבער בכלל נישט איינגעגעבען. ס'זענען אויך געמאַכט געוואָרען פּרובען איינצואָרדנען דעמאָנסטראַציעס, וועלכע זענען באַלד צוטריבען געוואָרען, דער טאָג איז אַריבער פולשטענדיג רוהיג.

* * *

אַלע אַרעסטירטע אין צוזאַמענהאַנג מיט די זונטאָגדיגע געשעהענישען אין וואַרשאָ זענען בעפרייט געוואָרען, אַ חוץ 4 פּערזאָן, וואָס זענען איבערגעשיקט געוואָרען אין טורמע.

טראַגישער טויט פון א גאנצער פאמיליע

פּאַריז, 17 (טו) מיט אַ טראַגישען טויט איז אומגעקומען אַ 6-גלידערדיקע משפחה אין ליאָן. אַנ'אַרבייטער האָט נעכטען אינדערפריה געוואָלט בעזוכען זיין חבר. אויף דעם שטאַרקען קלאַפּען אין דער טיר האָט ער אָבער נישט בעקומען קיין ענטפער. ער האָט גערופען פּאָליציי, וועלכע האָט געעפענט די טיר. די אַריינגעהענדע האָבען דערזעהען אַ שוידערליך בילד. אַלע 6 פאַמיליען-מיטגלידער פון דעם אַרבייטער זענען געווען טויט. זיי זענען פערסמט געוואָרען פון גאַז, וועלכע האָט געשטראָמט פון אַ געפּלאַצטע רויהר.

נייע סאַבאָטאַזש-אַקטען אין מזרח-גאַליציען

לעמבערג, 17 (ספ. טעל.) נעכטען איז אין לעמבערג ענטדעקט געוואָרען אַ נייער סאַבאָטאַזש-אַקט פון די אוקראַינער. ס'איז אויסגעפיהרט געוואָרען אַנ'אַטענטאַט אויף דעם באַהן-מאַגאַזין אין דער פאָרשטאָט לעוואַנדובקאַ

די נישט-ענטדעקטע פערברעכער האָבען בעגאָסען מיט נאַפט די וואַנד פון מאַגאַזין אויף אַ שטח פון 7 מעטער און דאַן האָבען זיי געפּרובט אונטערצוצינדען די וואַנד. די פערברעכער זענען אָבער געשטערט געוואָרען אין דער אַרבייט און זענען ענטלאָפען.

געשאַפען א נאציאנאלען אוקראינישען בלאַק
פון „אונדא" ביז „סעלראַב"

לעמבערג, 17 (טעלעפאָניש). היינט איז געשאַפען געוואָרען דער נאַציאָנאַלער אוקראַינישער בלאָק צו די בעפאָרשטעהענדע סיים- און סענאַט-וואַהלען. דער בלאָק נעהמט אַרום „אונדאָ", ראַדיקאַלע אוקראַינישע סאָציאַליסטען, אוקר. סאָציאַל דעמאָקראַטען און רעכטע „סעלראָב".

אַרעסטירט דעם געוו. דעפּוטאַט וואַסינטשוק

וואַרשאַ, 17 (טעלעפאָניש) היינט איז אין כעלם אַרעסטירט געוואָרן דער אוקראַינישער דעפּוטאַט וואַסינטשוק. ער ווערט בעשולדיגט, אַז מיט עטליכע יאָהר צוריק האָט ער געפּאַטשט אויף אַ מיטינג אַ פּאָליציאַנט און דערפאַר איז ער היינט אַרעסטירט געוואָרען. דער אויספאָרשונגס-ריכטער פערלאַנגט 10 טויזענט זלאָטיס קויציע אויף צו בעפרייען וואַסינטשוק'ן.

בעפאַלען און צושלאַגען
דעם ענדעקישען אנפיהרער גלאַמבינסקי

לעמבערג, 17 (טעלעפאָניש). אומבעקאַנטע פּערזאָנען זענען היינט בעפאַלען אוים'ן גאַס דעם ענדעקישען פיהרער גלאָמבינסקי און איהם שטאַרק צושלאַגען.

1 יאהרצייט פון לואי מארשאל

ניו-יאָרק, 17 (י. ט.א. טעלעגראַפיש) אין טאָג פון 1-טען יאָהרצייט פון לואי מאַרשאַל איז געמאַכט געוואָרען נאָך איהם אַ הזכרה אין עמנועל-טעמפּעל, וואו מאַרשאַל איז פיל יאָהרען געווען פּרע-זירענט. אַ טרויער-רעדע האָט געהאַלטען הרב שולמאַן.

אין וואדי אוואריט איז רוהיג

ירושלים, 17 (י.ט.א. טעלעגראַפיש). ווי יט"אַ ווערט געוואויר פון דירעקטאָריום פון יוד. נאַציאָנאַל-פאָנד, איז אין וואַדי אַוואַריט רוהיג. די אַראַבישע פּאַכטער האָבען פערלאָזען דעם באָדען פון קרן-קימת און די יודישע קאָלאָניסטען זענען צוגעטראָטען צו דער אַרבייט.

דער גורל פון די ארעסטירטע געוו. דעפוטאטען
האָט זיך ביז איצט נישט געענדערט

וואַרשאַ 17 (טעלעפאָניש) דער גורל פון די געוועזענע דעפּוטאַטען, וואָס זיצען אין דער מי-ליטערישער טורמע אין בריסק האָט זיך נישט גע-ענדערט.

5 היינט זאָלען די פערטיידיגער פון די אַרעס-טירטע זיין ביים מיניסטער צאַר און איהם פאָרלעגען זייערע פּאָסטולאַטען.

מאָנטאָג זענען עטליכע פאַמיליען-מיטגלידער פון די אַרעסטירטע געוועזענע דעפּוטאַטען געווען אין בריסק. זיי האָבען זיך געווענדעט צום פּולק. ביער-נאַצקי וועגען צולאָזען זיי צו די אַרעסטירטע, פּולק. ביערנאַצקי האָט די ביטע אָפּגעוואָרפען.

לעמבערגער אדוואקאטען שליסען זיך אָן
אין דער פערטיידיגונגס-אקציע

לעמבערג, 17 (ספ. טעל.) דער נאַפּשוּד' מעל-דעט: נעכטען 12 אַ זייגער בייטאָג האָט זיך אין טורמע אין טאַרנאָוו אויפגעהאָנגען דער 17 יעהר-ריגער סטאַניסלאַוו אַזאַניעץ, אַ מאַלער-אַרבייטער, וועלכער איז פערגאַנגענעם מיטוואָך אַרעס-טירט געוואָרען בעת די אונרוהען אין טאַרנאָו נאָכ'ן אַרעסט פון געוו. דעפּוטאַט טשאָלקאָש.

לעמבערג, 17 (טעלעפאָניש) די אַדוואָ-קאַטען-קאַמער אין לעמבערג האָט אָנגענומען אַ בעשלוס אַנצושליסען זיך אין די פערטיידיגונגס-אַקציע וואָס האָבען אונטערגענומען די וואַרשעווער אַדוואָקאַטען בנוגע די אַרעסטירטע געוועזענע דע-פּוטאַטען, די לעמבערגער אַדוואָקאַטען-קאַמער האָט צוגעשיקט עטליכע איהרע מיטגלידער אין וואַרשע-ווער פערטיידיגונגס-קאָמיטעט.

וועמען האָט מען געפינען אין איזלאַנד
א סברה אַז נישט אַנדרע און נישט פרענקעל

שטאָקהאָלם, 17. (טו) „אַלע האַנדאַ" הער-ווויסט זיך פון טראַמזע, אַז די לעצטע אויספאָרשונגען פון די אַהיימגעבראַכטע טויטע קערפּערס, וואָס מען האָט געפונען אין דער פּאָל-געגענד, געהערען נישט צו אַנדרע און נישט צו פרענקלען. קיין אָפיציעלע בעשטעטיגונג פון דער רידיעה איז נאָך נישט פערהאַן.

1-טער פראצעס געגען א געוו. דעפוטאטקע
פּראָקוראָר פאָדערט א שווערע שטראָף

לובלין, (טעלעפאָניש). היינט האָט זיך אין געריכט אָנגעהויבען דער פּראָצעס געגען דער גע-וועזענער דעפּוטאַטין קאָסמאָווסקאַ, וועלכע ווערט בעשולדיגט, אַז זי האָט אין אַ רעדע אויף אַ פער-זאַמלונג פון „צענטראָלעוו" בעליידיגט די מאַכט.

דער געריכטס-זאַל איז איבערפולט געווען פון פּובליקום הגם דער אַריינגאַנג איז אויף בילעטען.

די רעדע האָט די געוו. דעפּוטאַטין געהאַלטען דעם לעצטען זונטאָג און שוין היינט איז פאָרגע-קומען דער פּראָצעס. די אָנגעקלאָגטע האָט נישט געהאַט קיין צייט אַפילו צו נעהמען קיין פערטיי-דיגער און אַרויסרופען עדות, ערשט נעכטען אינ-אָוונט האָט מען זיך טעלעפאָניש פערשטענדיגט מיט וואַרשאָ און דער קאָמיטעט צו פערטיידיגען די [illegible] 2 אַדוואָקאַטען, וועלכע זענען היינט אָנגעקומען קיין לובלין, פּופּצעהן מינוט פאַר'ן אָנהויב פון פּראַצעס.

דער פּראָצעס האָט זיך אָנגעהויבען מיט'ן אַ-דורכלייענען דעם בעשולדיגונגס-אַקט, אין וועלכען ס'ווערט געזאָגט, אַז אין דער רעדע האָט פּראָוי קאָסמאָווסקאַ געזאָגט, אַז דער מאַרש. פּילסודסקי איז נישט ביים זינען און אַז מיט דער רעגירונג פיהרט אָן אַ מענש נישט קיין נאָרמאַלער, ווייטער האָט געוו. דעפּוטאַטקע געזאָלט זאָגען, אַז די גע-זעצען פון דער איצטיגער רעגירונג איז גזבה, מאָרד אַ.אַז.וו.

די אַדוואָקאַטען האָבען געפאָדערט אַז דער פּראָ-צעס זאָל אָפּגעלייגט ווערען, ווייל די אָנגעקלאָגטע האָט בעליידיגט פּילסודסקי'ן פּריוואַט און אויב [illegible] גען. דאָס געריכט האָט דעם פאָרשלאַג אָפּגעוואָרפען דאַן האָבען די אַדוואָקאַטען פאָרגעלעגט אַז דער פּראָצעס זאָל אָפּגעלעגט ווערען, כדי מען זאָל קע-נען אַרויסרופען עדות. מען איז געלאָפען אין שטאָט ביז מ'האָט די עדות בעקומען. אַלע עדות האָבען ערקלערט, אַז די אָנגעקלאָגטע איז אַ אידעאַלישע פּערזאָן האָט איהר גאַנץ פערמעגען צוטיילט צווי-שען די פּויערים און טוט זעהר פיל געזעלשאַפטליכע אַרבייט.

דער פּראָקוראָר האָט פערלאַנגט אַ שווער'ע שטראָף פאַר דער אָנגעקלאָגטער.

2 אַ זייגער ביינאַכט האָט אָנגעהויבען [illegible] רע-דע דער ערשטער אַדוואָקאַט. דער אורטייל וועט אַ-רויסגעטראָגען ווערען היינט בייטאָג.

זעלבסטמאָרד פון ד״ר הערצל׳ס זוהן,

וועלכער האָט זיך מיט עטליכע יאָהר צוריק געשמדט

פּאַריז, 18. (יט״א טעלעגראַפיש).

אין באָרדאָ איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד דער זוהן פון ד״ר טעאָדאָר הערצל — האַנס הערצל. ער האָט איבערגעלאָזט צוויי בריף: איינעם צו זיין שוועסטערן־זוהן (זיין שוועסטער איז די טעג געשטאָרבען) און איינעם צו זיין יוגענד־פריינד ד״ר קינצלער פון וויען.

עס איז נאָך נישט פעסטגעשטעלט וואו עס וועט פאָרקומען די קבורה פון זעלבסטמערדער, ווייל ווי בעקאַנט, האָט זיך האַנס הערצל מיט אַ צייט צוריק געשמדט. אין יאָהר 1927 האָט ער אָבער עפענטליך ערקלערט, אַז ער געהערט נישט צום קאַטוילישען גלויבען, ער קאָן זיך אָבער נישט אָנערקענען צום יודישען גלויבען, ווייל יודען אָנערקענען נישט ישו הנוצרי. זיין רעליגיע, האָט ער ערקלערט וואָלט ער געקענט אָנרופען מיט׳ן נאָמען „נאַציאָנאַליזם“.

מיניסטעריאל־ראַט אדאלבערג אפּגעפאָהרען קיין ארץ־ישראל

וואַרשאַ, 17. (יט״א טעלעגראַפיש).

דער געוועזענער עקספּערט פאַר יודישע ענינים ביי דער פּוילישער רעגירונג, מיניסטעריאַל־ראַט אַדאַלבערג איז אָפּגעפאָהרען אויף 6 וואָכען קיין ארץ־ישראל.

מאָראַדיגער שטורם־ווינד איז לעמבערגער וואָיעוואודזטווע

סאָקאַל, 17 (ספּ. טעל.) נעכטען ביינאַכט איז איבער׳ן סאָקאַלער קרייז, לעמבערגער וואָיעוואודזטווע אַדורכגעגאַנגען אַ מאָרא׳דיגער שטורם. דער שטורעם איז געווען פּערבונדען מיט אַ שרעקליכען רעגען און האָגעל. דער שטורם האָט געדויערט 20 מינוט. ס׳זענען צוויסגעריסען געוואָרען מיט׳ן וואָרצעל בוימער, ס׳זענען אומגעוואָרפען געוואָרען טעלעפאָן־ און טעלעגראַפען־סלופּעס און די קאָמוניקאַציע איז איבערגעריסען, פיל לאַנד־ווירטשאַפטס בנינים זענען פערניכטעט געוואָרען. אונטער די חורבות פון שטאַלען זענען אומגעקומען פיל בהמות. די שאָדענס בעטרעפען 300 טויזענד זלאָטים.

די לעמבערגער וואָיעוואודזטווע האָט אָרגאַניזירט דרינגענדע הילף.

די טייכען געהען אַרויס פון די ברעגעס

פערפלייצונג פון דער ליניע דזשעדזשיץ—ביליץ

ביעלק, 17. (ספּ. טעל.) צוליב די דויערנדע גרויסע רעגענס אין ביעלסקער קרייז איז די ווייסעל ביי אילאָווניצאַ און יאַשעניצאַ אַרויס פון די ברעגעס און פערגאָסען די גאַנצע געגענד. די שאָסיען אין זאַבזשעג און בראָנאָוו זענען איינגאַנצען פערניכטעט, צוליב וואָס די בעוועגונג אויף דער ליניע דזשעדזשיץ־ביליץ איז איבערגעריסען געוואָרען, דאָס אייזענבאַן־מיניסטעריום האָט אַרויסגעגעבען אַ ריי פעראָרדנונגען וועגען אָפּהיטען פון אַ ווייטערדיגער פערפלייצונג.

בונט אין טורמע

ניו־יאָרק, (טו) אין באַלטימאָרער טורמע האָבען זיך צובונטעוועט די אַרעסטאַנטען און געפאַנגען גענומען די וועכטער. 200 פּאָליציאַנטען האָבען אַרומגערינגעלט די טורמע און נישט דער לאָזט, אַז די אַרעסטאַנטען זאָלען אַנטלויפען. עטליכע פערזאָן זענען פערוואונדעט געוואָרען.

נייע 200 פּאָליציאַנטען

ווערען געבראַכט פון ענגלאַנד קיין א״י

ירושלים, 17 (י. ט. א. טעלעגראַפיש) דער הויפּט־קאָמענדאַנט פון דער פּאָליציי אין ארץ־ישראל איז אָפּגעפאָהרען קיין לאָנדאָן, וואו ער וועט פערקאָנטראַקטירען 200 פּאָליציאַנטען פאַר ארץ ישראל.

די 200 פּאָליציאַנטען, וואָס האָבען פריהער געדינט, האָבען זיך אויסגעלאָזט די קאָנטראַקטען, א טייל פון זיי האָט זיך אַרויסגעוויזען פאַר אומפּאַסענד פאַר זייער דינסט, אַ טייל ווילען נישט ווייטער דינען אין דער פּאָליציי.

שאַרפער קאָנפליקט

צווישען די קריסטליכע און מוזולמענישע אראבער אין חיפה

ירושלים, 17 (יט״א טעלעגראַפיש) דער קאָנפליקט צווישען די מוזולמענישע און קריסטליכע אַראַבער אין חיפה פערשאַרפט זיך. די קריסטליכע אַראַבער האָבען אָפּגעוואָרפען די 2 טויזענד פונט ענטשעדיגונג פאַר דער משפּחה פון דערמאָרדעטען רעדאַקטאָר פון דער קריסטליך־אַראַבישער צייטונג.

עס זענען אַרעסטירט געוואָרען צוויי אַראַבער, וועלכע ווערען בעשולדיגט אין העלפען אַנטלויפען די מערדער פון רעדאַקטאָר.

ערב און אום יום־כפור

דאַרפען זיך יודישע פּאַבאָראָווע נישט צושטעלען

וואַרשאַ, 17. (יט״א טעלעגראַפיש).

דער פּרעזעס פון דער יודישער קהלה ה׳ פּאַרבשטיין בעקומט פיל בריף פון דער פּראָווינץ אַז יודישע יונגעלייט אין פּאָבאָר־עלטער דאַרפען זיך שטעלען צו די קאָמיסיעס ערב יום־כפור און יום־כפור.

ה׳ פּאַרבשטיין האָט זיך פערשטענדיגט מיט ראַבינער פּולק. מיזעס און אויף זייער אינטערווענץ איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אַ פעראָרדנונג אַז די יודישע יונגעלייט, וואָס דאַרפען זיך צושטעלען די 1, 2, און 3־טען אָקטאָבער, זאָלען זיך צושטעלען דעם 6־טען אָקטאָבער.

די גרויסע סעסיע פון דער פעלקער־ליגע

געשאַפען אַ קאָמיסיע צו שטודירען די פּאַן־אייראָפּא־פראַגע

גענף, 17. (טו) היינט פאַרמיטאָג האָט דער פעלקער־בונד אָנגענומען אַנ׳איינשטימיגען בעשלוס צו שאַפען אַ קאָמיסיע פון פערטרעטער פון אַלע אייראָפּאַישע מלוכות, וועלכע זאָל זיך פערנעהמען מיט דער פּאַן־אייראָפּאַישער פראַגע.

דערמיט האָט זיך געענדיגט די דיסקוסיע פון דער פעלקער־ליגע וועגען פּאַן־אייראָפּא אין היינטיגען יאָהר. דער פּאָרשלאַג־שטעלער טיטולעסקאָ האָט אָנגעוויזען, אַז די קאָמיסיע שטעהט פריי, פאַר אַלע איבעריגע מיטגלידער פון פעלקער־בונד אויסצודריקען זייער שטאַנדפּונקט, ווען די קאָמיסיע וועט זיך צונויפקומען איז נאָך נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען.

גענף, 17. (טו) דער כינעזישער פּאָרשלאַג וועגען געבען כינא א נישט־שטענדיגען אָרט אין פעלקער־בונד־ראַט איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען. אויך פּאָרטוגאַל האָט קיין אָרט נישט בעקומען. נישט־שטענדיגע ערטער האָבען בעקומען גוטעמאַלאַ 41 שטימען, נאָרוועגען — 38 און אירלאַנד 36 שטימען.

גענף, 17. (טו) די דיסקוסיע אין דער פעלקער־ליגע פערזאַמלונג האָט זיך פערענדיגט מיט אַ גרויסער רעדע פון בולגאַרישען אויסערן־מיניסטער קוראָוו וועגען דער מינדערהייטס־פראַגע. דער מיניסטער האָט געזאָגט, אַז ס׳זענען שוין פאַראיבער 10 יאָהר זייט ס׳זענען געשלאָסען געוואָרען די אָפּמאַכען וועגען מינדערהייטס־שוץ. די רעזולטאַטען זענען אָבער נישטיגע. קיין שום מענש קען נישט בעהויפּטען, אַז דער פעלקערבונד שיצט די מיליאָנען פון די מינדערהייטען. מען מוז שוין צוטרעטען די דאָזיגע פראַגע צו רעגולירען, בולגאַריענס בעציהונגען צו זייערע שכנים און בולגאַריענס שלום איז אָפּהענגיג פון דער רעגולירונג פון דער מינדערהייטס פראַגע.

גענף, 17. (טו.) אויפ׳ן אָרט פון דעם ריכטער פון אינטערנאַציאָנאַלען געריכט אין האַאַג, יוז — איז דורכ׳ן פעלקער־בונד מיט 30 שטימען אויף 47 געוועהלט געוואָרען דער אַמעריקאַנער שטאַאַטס־סעקרעטאַר קעלאָג.

פּאַריז, 17. (טו) אין דער פראַנצויזישער פּרעסע ווערט שטאַרק אַרומגערעדט די רעדע פון דייטשען אויסערן־מיניסטער קורציוס, אין גענף. אַלע שרייבען אונטער דעם שלום־טאָן וואָס האָט זיך אַרויסגעפּיהלט פון ד״ר קורציוס רעדע און דריקען אויס זייער צופרידענקייט דערמיט.

זאַל פילהאַרמאָניע
נאַ־זמאָוויטשאַ 20.

די לעצטע גאַסטראָלען־וואָך פון דער
ווילנער טרופּע
יאָר XV אָנס. מ. מזא״ה. יאָר XV

היינט, דאָנערשטאָג
8.45 אַ זייגער אין אָוונט
„דבוק“
— פון —
ש. אַנ־סקי

מאָרגען, פרייטאָג צו הנחה־פּרייזען
„דער זינגער פון זיין טרויער“

לשמוע אל הרנה ואל התפלה
אויף קאָנסטאַנטינער 9, זאַכאָדניאַ 28
אין הויף, ערשטען שטאָק ביי לוסטיג
ווערט ראש השנה און יום כפור געדאַוונט דורך גוטע חזנים
און אַ שעהן איינגעשטודירטע כאָר.
פּרעכטיגע און לופטיגע צימערן. עלעקטרישע בעלייכטונג.
בילעטען צו בעקומען יעדען טאָג פון 7 ביז 10 אָוונט.
מיט אַכטונג פּ. גאָרצעוויטש.

א בשורה טובה!
ר׳ משה חיים קעלצער
דער בעוואוסטער און אָנערקענטער בעל־תפלה
מיט אַ גוט־איינשטודירטען כאָר וועט דאַוונען די ימים־נוראים
אין דער לעהר־אַנשטאַלט „דרכי נעם“
פון ה׳ ג. ליס, אַל. 1 מאַי 20, פראָנט, 1־טער שטאָק.
די בעגרענעצטע צאָהל פּלעצער פאַר פרויען צו פערדינגען יעדען טאָג פון 7.30 אָוו.
וכל הקודם זכה.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבען זוהן און ברודער
מאַניעק פּלאַצקי (לאָדז)
מיט פרל׳ בערטאַ ניימאַן (בעלגיען)
גראַטולירען מיר הערצליך און ווינשען זיי אַ גליקליכע צוקונפט
עלטערן און געשוויסטער פּלאַצקי

Dr. med. S.
Warszawski
קיליבסקיעגאָ 86, טעל. 109-23
צוריקגעקעהרט.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 126-87
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע, אַלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיסקווארץ־שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8 — 2 נאָכם. און פון 6 — 9 אָוונט

Spiew. oper.
BR. OLECKA
wznowiła
lekcje śpiewu solowego.
Zgłoszenia: Łódź, Al. I maja 68,
I-sze piętro, telefon 177-90.

Dr. med. R. LEWI
זשעראָמסקאַ 24 (פּאַנסקאַ), טעל. 142-72
קינדער־קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט.

ייִן כשר!!!
ווער עס וויל זיך איבערצייגען, אַז ווין דאַרף זיין גוט, כאָטש ער קאָסט ביליג עמפּפעהלען מיר פון דער נייער ערעפענטער ווין און מעהד־פאַבריק
אַ פלאַש פון אַ ¼ ליטער זעהר גוטען ראָדזינען ווין
צו פאַבריקס־פּרייזען
נאָר 65 גראָשען.
בעמערקונג: צו דער בעקוועמליכקייט פון ב׳ פּובליקום בעקומט מען אין ראַיאָן גרינעם מאַרק און שייבלערס מאַרק דעם אויבענדערמאָנטען 1/4 ליטער גוטען ראָדזינען־ווין אַ פלאַש צום פּרייז 65 גראָשען ווי אויך אַלע אַנדערע סאָרטען ווײַנען צו פאַבריקס־פּרייזען אין די ווײַן־געשעפטען 1) פּ. ליפּעל, גרינער מאַרק 8, 2) ח. בלאַנקעט, גלובנאַ 69.
מיט אַכטונג
ווין און מעהד־פאַבריק „פּראַנרעס“
אַלטער מאַרק 2

אַכטונג, שייבלער׳ס ראַיאָן!
איך מאַך בעקאַנט דאָס געעהרטע פּובליקום, אַז די ווין־ און מעהד־פאַבריק פון דער פירמע „פּראַנרעס“ האָט געעפענט ביי מיר אַ פאַרקויפס־שטעל פון אַלע סאָרטען ווײַנען ווי אויך דעם בעוואוסטען ווין
¼ ליטער ראָדזינען ווין נור 65 גר.
אַ גאַנצע באַטשינקע ווין 1.50 זל.
אַ קוואַרט ווין 2 זל.
מיט אַכטונג ווין און שנאַפּס געשעפט
ח. בלאַנקעט, גלובנאַ 69

DR. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 151-78
צוריקגעקעהרט
הויט און ווענערישע קראַנקה. רענטגען און ליכטהיילאַנשט. נעמט אָן פון 4—7 אָוונט.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאָלאָג אַקושער
זגערזשער 11
טעלעפאָן 134—72
נעמט אָן פון 2—3 נאָכם.
און פון 7½—9 אָוונט.

Dr. med.
M. Wolfson
וואָסקאַדניאַ 17, טעל. 128-83
צוריקגעקעהרט.

DR. MED.
S. Heinrich
פּאָמאָרסקאַ 10, טעל. 147-67
צוריקגעקעהרט
ספּעצ. פאַר קינדער־ און זייגעדליכע קראַנקהייטען קוואַרץ־לאַמפּען, ליכט בעדער, דיאַטערמיע. קאָנסולטאַציע־שעה׳ן פון 12—2 און פון 4—7 נאָכם. פאַר אונבעמיטעלטע לעמ/ניצע־פּרייזען.

פאר וו״ מעז זענען די היטלעראווצעס געפעהרליך?

ס׳איז בעקאנט, אז די היטלעראווצעס, וועלכע זענען ארויס אזוי זיגרייך פון די וואהלען אין דייטשלאנד, האבען אין סאציאלער הינזיכט דאס זעלבע פראגראם, וואס די קאמוניסטען. בלויז מיט דעם אונטערשיד, וואס זייער „הייליגע" ארבייט הויבען זיי אן פון די יודען, און ווער ווייס, אפשר וועלען זיי זיך אויפן וועג איבערלעגט און וועלטען דערמיט פערענדיגט יעדענפאלס איז קיין שום פונקט אין זייער פראגראם, א חוץ דעם אמת חיה׳שען אנטיסעמיטיזם, נישט אזוי קלאר פארמולירט, ווי דער, וואס בעציהט זיך צו דער עקספראפריאציע פון פריוואטע בענק און פערמעגענס. און דאס פערמעגענס אין אלע פארמען — אין פליסיגע קאפיטאלען און רעאלע ווערטען. מ׳קאן אלזא מיינען, אז דער גרעסטער טייל פון דער דייטשער געזעלשאפט שטרעבט ביים היינטיגען טאג אין א שנעלערען אדער פאמעליכערען טעמפא צו א פולקאמער איבערקעהרעניש אויפ׳ן געביט פון פריוואט־אייגענטום.

אבער ווער עס קען די דייטשען און זייער פסיכאלאגיע, ווייס, אז אזוי איז עס נישט, זייער גאנצע פסיכיק איז געגען דעם. דאס איז דאך גיכער א קאנסערוואטיווער עלעמענט, וואס ליבט ארדנונג און דיסציפלין. פון וואנען נעהמט זיך אלזא אט דער אנפאל פון געזעלשאפטליכען רעוואלוציאניזם? דערויף איז פערהאן איין ענטפער: דייטשלאנד איז קראנק, שווער קראנק.

צי קאן מען דענקען, אז א געזונדטע געזעלשאפט זאל אנפערטרויען איהר גורל אין די הענד פון לגמרי אונבערעכענטבארע מענשען, ווי עס זענען די היטלעראווצעס? ס׳איז אומנאטירליך, אומבעגרינדעט און אונלאגיש, וואס דייטשלאנד פערמאגט ביים היינטיגען טאג אזש זעקס און א האלבען מיליאן היטלעראווצעס. פון וואנען? ווי אזוי? די דאזיגע היפערפאטריאטען זענען נישט געווען, ווען ס׳איז געווען אין קראפט דער דאוס־פלאן, דער שווערער, זעהר שווערער, און פלוצים האבען זיי זיך בעוויזען, ווען ס׳האט אנגעהויבען פונקציאנירען דער יאנג־פלאן, וואס איז פאר דייטשלאנד פיל גינסטיגער. עס זענען נישט געווען קיין היטלעראווצעס; ווען פרעמדע ארמייען האבען געהאט אקופירט דאס שעהנע רהיינלאנד, מיט וועלכען יעדער דייטש שטאלצירט אזוי. און זיי האבען זיך בעוויזען איצט, ווען די דאזיגע ארמייען האבען דעם רהיין פערלאזען, וועט עמיצער זאגען, אז אזא ערשיינונג געהערט צו דער נארמאלער געזעלשאפטליכער דינאמיק אין מלוכה? אזא ערשיינונג געהערט צום געביט פון פאטאלאגיע, פון שווערער קראנקהייט.

מ׳זאגט, אז דער רעזולטאט פון די וואהלען אין דייטשלאנד זאגט אן אונרוהען אין איירא‍פע, דראהט מיט א נייעם קריג. דאס איז לעכערליך. די היטלעראווצעס וועלען געהן אין קריג? אמת, דאס זענען וואהנזיניגע, אבער נישט אויף אזוי ווייט, אז זיי זאלען בעגעהן א שענדליכע כאראקירי. זיי זענען געהיים־מערדער, באנדיטען, אבער נישט קיין זעלנער. געגען דער גאנצער וועלט וועלען זיי ארויס אין מלחמה? דאס איז א שרעק פאר קליינע קינדער. דערוואקסענע מענשען ווייסען, אז אזא היטלער איז נישט קיין שום נאפאלעאן, וועלכער קאן פון דער ערד ארויס ארויסברענגען בעוואפענטע ארמייען.

מ׳קאן נאר בעדויערען, וואס זיי האבען נישט בעקומען מיט אמאל די גאנצע מעהרהייט, אז זיי זאלען מוזען עפעס אנהויבען, עפעס טון. זיי וואלטען זיך אפשר באלד צובראכען די קעפ און אויף א לענגערע צייט וואלט געווען רוהיג פון זיי. איצט וועלען זיי נאר רעדען, אויף מעהר האבען זיי קיין כח נישט.

א דירעקטע געפאהר איז אט די באנדע נאר פאר די יודען אין דייטשלאנד. אט זיי וועלען די היטלעראווצעס פרובען [illegible]טשען, מאכען בייךבלוט און אפשר פאקטיש שאדען ברענגען. אבער די יודען, וועלכע האבען איבערגעלעבט די שטעקערס, אהלווארדטס און אנדערע זאאלאגישע אנטיסעמיטען וועלען אויך איבערלעבען היטלערן און זיין באנד.

נ. ה.

—=[][][]=—

דער „אייזערנער קאנצלער" אטא ביסמארק שטאמט פון יודען

בערלין, (יט״א) די בערלינער צייטונגען פערעפענטליכען דאקומענטען וועגען דער אפשטאמונג פון ביסמארקס פאמיליע. פון דער גענעאלאגיע איז צו זעהען, אז דער „אייזערנער קאנצלער" אטא ביסמארק איז פון א יודישער אפשטאמונג. זיין פאטער העדבערט איז געווען פערהייראט מיט דער גרעפין האיאס, אן אור־אייניקעל פון סער דזשעמס מייטהעדב, דעם קולטוס־פארשטעהער פון דער יודישער קהלה אין לאנדאן.

דער יאריד פון ציניש-קרעמערישען מסחר

שטימען פון דער פוילישער פרעסע

דער רעגירונגס־אפיציאז „גאזעטא פאלסקא" רעכענט זיך ווייטער אפ מיט די פריהערדיגע סיימען, כאראקטעריזירענדיג זיי אין פאלגענדע ווערטער:

„די סיימען האבען געדארפט זיין דער העכסטער טריבונאל פון פאלקס־פערנונפט און גערעכטיגקייט און זענען געווארען א הינטער־הויף, וואו עס האבען זיך ארומגעשלאגען פאליטישע מלוכה־צושטערער און א יריד פון ציניש־קרעמערישען האנדעל פאר פארשטעהער פון פערשידענע אפעטיטען.... מארשאל פילסודסקי יאגט זיך נישט נאך דער אנערקענונג פון די „הויכע פאלאטעס". ער וואלט דאגעגען געוואלט ארויסרייסען פוילען פון די ארעמעס פון אט די שרעקליכע פאליפען, וואס דערדריקען די נשמה און דעם געזונדען חוש פון דער געזעלשאפט און וואס ווארפען איהר אן זייער אונקאמפעטענץ, ווייל מ׳דארף דאך נישט צוגעבען, אז די סיימען, וואס ווערען אויסגעקליבען דורך די פארטייען און אונטער זייערע לאזונגען, שטעלען מיט זיך נישט פאר קיין שום עהרליכען ווערט".

דער ענדעקישער ארגאן „גאזעטא ווארשאווסקא" טרעט ארויס געגען דער סאנאציע־פרעסע און די סאנאטארען, וועלכע בעשולדיגען די געוועזענע דעפוטאטען און שטרעבען צו אונבעשטראפטקייט פאר אלצדינג, וואס זיי טוען אפ:

„מיר פרעגען, — שרייבט די צייטונג, — מיט וואסער רעכט טרעטען ארויס אלס קעמפער פאר גערעכטיגקייט מענשען, וועלכע געניסען פון דער פריווילעגיע פון אומבעשטראפטקייט געגען יעטוועדער פארם פון רעכט, מענשען, וועלכע האבען זיך אליין געשטעלט איבער דעם געזעץ. צו פערשטעהען זיי נישט, צי פיהלען זיי נישט, אז זייער פאדערונג צו בעזייטיגען די דאפעלטע מאס פון גערעכטיגקייט בעדייט שלאגען זיך אליין? צי דארף מען זיי צום טויזענדסטען מאל אויסרעכענען די אלע, וועלכע געניסען פון דער פריווילעגיע פון אומבעשטראפטקייט, נישט בעזיצענדיג די אומבעריהרליכקייט פון דעפוטאטען?"

אין לייט־ארטיקעל אין „ראבאטניק" ווייזט אויף אדוואקאט וואצלאוו שומאנסקי א רייה פארמעלרעכטליכע פעהלערן, וועלכע זענען בעגאנגען געווארען ביים ארעסטירען די געוועזענע דעפוטאטען, אז די ארגאנען פון דער אדמיניסטראטיווער מאכט האבען נישט געהאלטען פאר נויטיג מיטצוטיילען וועגען זייער אבזיכט צו ארעסטירען די דעפוטאטען דעם העכסטען פראקוראר פון דער רעפובליק, דעם יוסטיץ־מיניסטער.

דער פ.פ.ס.׳ישער „נאפשוד" (קראקא) פרעגט: „וואו אין דער גאנצער וועלט, — נאטירליך, נישט רעדענדיג וועגען לענדער, וואו עס רעגירט דיקטאטור, — קאן פאסירען, אז דער מיניסטער־פרעזידענט און קריגס־מיניסטער זאל פעראָרדענען ארעסטען און דאס פון ציווילע פערזאנען, מעג עס זיין אפילו געוו. דעפוטאטען? צי דארף מען א מעהר איבערצייגענדען בעווייז, אז ביי אונז הערשט דיקטאטור? ס׳איז אבער נאך ערגער. ה׳ פילסודסקי זאגט: „כ׳האב ליידער געמוזט אפהאלטען די שטראפענדע האנד פון דער גערעכטיגקייט, ווייל כ׳האב זיך נישט געקאנט גלייכצייטיג קיין עצה געבען"... הייסט עס דער פרעמיער האט דאס רעכט צו דיריגירען מיט דער „גערעכטיגקייט", וועמען און וויפיל מ׳זאל ארעסטירען? און בלויז א דאנק זיין „איבערמידקייט" אדער צוליב׳ן מאנגעל פון אזוי פיל זיכערע טורמעס אין פוילען האט פעראורזאכט, אז בלויז עטליכע „אויסדערוועהלטע" האט מען אריינגעזעצט, אדער, ווי מ׳רופט דאס אן אפיציעל, פערהאלטען אין בריסק"?

—

פרעזידענט ווייצמאן וועגען די אויפגאבען פון דער יודישער נאציאנאלער היים

קאנפערענץ פון יודישען נאציאנאל-פאנד פון בריטאניען און אירלאנד

לאנדאן, (יט״א) דא איז אפגעהאלטען געווארען א קאנפערענץ פון יודישען נאציאנאל־פאנד אין בריטאניען און אירלאנד, צו דער קאנפערענץ האט פרעזידענט ווייצמאן צוגעשיקט א בעגריסונג אין וועלכער עס ווערט ערקלערט צוו. אנד.:

די פאליטיק פון דער יודישער נאציאנאל־היים איז זייט די אויגוסט־אונרוהען געווען א געגענשטאנד פון כסדר׳יגע און נישט תמיד פריינדליכע אונטערזוכונגען. איצט שטעהען פאר פונדאמענטאלע בעשלוסען פון דער מאנדאט־מאכט, פון וועלכע עס איז פיל אפהענגיג די ענטוויקלונג פון אונזער צוקונפטיגער טעטיגקייט.

מיר מוזען כסדר ערקלערען — שרייבט ווייטער פרעזידענט ווייצמאן אין דער בעגריסונג — אז דעם יסוד פון דער יודישער נאציאנאלער היים בילדען ד ימענשען און דער באדען. די נאציאנאלע היים מוז ווערען א גרויסער און ענטוויקלונגספעהיגער יודישער ישוב אויפ׳ן א״ידיגען באדען, פערבונדען מיט גרויסע אינדוסטריעלע און האנדעלס־צענטערען און בילדען א מעכטיגען צענטער פון יודישען לעבען. צוליב דעם דאזיגען איז נויטיג אן אויפהערליכער צושטראם פון יודען, וואס קעהרען צוריק פון זייערע היימען און גרויסע שטחים באדען, אויף וועלכע זיי וועלען קענען ווערען בעזעצט. די טעטיגקייט פון יודישען נאציאנאל־פאנד איז דעריבער איינער פון די וויכטיגסטע בעשטאנד־טיילען פון דעם נאציאנאלען ווידער־אויפבוי. איך גלויב, אז אייער קאנפערענץ וועט פיהרען צו א פערשטארקטען אנטייל פון בריטישען יודענטום אין אויפלעבען פון לאנד.

אנ׳ערעפענונגס־רעדע אויף דער קאנפערענץ האט געהאלטען דער פארזיצער ה׳ לעאפאלד שען, וועלכער האט ערקלערט: נישט געקוקט אויף די שוועריגקייטען פון דער לעצטער צייט בין איך מעהר אפטימיסטיש ווי ווען עס איז פריהער.

לויט׳ן פארשלאג פון ה׳ שען איז בעשלאסען געווארען ארויסצושיקען א בעגריסונג צום פרעזידענט פון יודישען נאציאנאל־פאנד מ. מ. אוסישקין מיט אנ׳אנזאג צו זאמלען 80.000 פונט שטערלינג אין פערלויף פון קומענדען יאהר.

אויף דער קאנפערענץ האט אפגעגעבען א בעריכט דער גענעראל־סעקרעטאר פון יודישען נאציאנאל־פאנד אין ירושלים ה׳ ע. עפשטיין, וועלכער האט אנגעוויזען, אז צום סוף פון לויפענדען פינאנץ־יאהר וועלען די איינקונפטען פון יודישען נאציאנאל־פאנד דערגרייכען די סומע פון צוויי און דריי פירטעל מיליאן פונט שטערלינג.

—

יוד. דאקטאר ענטדעקט נייעם באקציל פון גריפע

פאריז, (יט״א) אויף דעם אינטערנאציאנאלען קאנגרעס פון מיקראביאלאגיע, וואס איז אפגעהאלטען געווארען ביי דער בעטייליגונג פון פיל געלעהרטע, האט דער ווארשאווער ארצט ד״ר אברהם קאברינער געהאלטען א פארטראג וועגען א נייעם באקציל פון גריפע, וואס איז דורך איהם ענטדעקט געווארען.

דער פארטראג פון דר. קאברינער האט ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס צווישען די אנוועזענדע געלעהרטע. ווי מיר דערוויסען זיך בענוצט ד״ר אברהם קאברינער זייט א געוויסע צייט מיט ערפאלג זיין נייעם מעטאד צו בעקעמפען דעם גריפע־באקציל.

—

יודישער נאציאנאלער ארבייטער-ראט

פאדערט ענטשעדיגונג פאר די יודען אין רומעניען

לאנדאן, (יט״א) א דעלעגאציע פון יודישען נאציאנאלען ארבייטער־ראט אין ענגלאנד, אין די פערזאנען פון די ה״ה ליפשיץ, רענבערג און לעפטוויטש האט בעזוכט דעם שארזש ד׳אפער פון דער רומענישער אמבאסאדע אין לאנדאן ה׳ לאפסטוו און איהם איבערגעגעבען א מעמאריאל, אין וועלכען עס איז אויסגעדריקט געווארען בעאונרוהיגונג צוליב די אונאויפהערליכע אנטי־יודישע ארויסטרעטונגען אין רומעניען. די דעלעגאציע האט געפאדערט, אז די רומענישע רעגירונג זאל אננעהמען דרינגענדע מיטלען, כדי צו אונטערדריקען די פערברעכערישע טעטיגקייט פון די אנטיסעמיטישע אגיטאטארען. די דעלעגאציע האט אויך געפאדערט, אז די רעגירונג זאל אויסצאהלען ענטשעדיגונג די יודישע געליטענע אין בארשא און אנדערע געגענדען.

ה׳ לאפסטוו האט פערשפראכען איבערצושיקען דעם מעמאריאל דער צענטראל־רעגירונג און האט בעטאנט, אז די רומענישע רעגירונג איז ענטשידען געגען די עקסצעסען, וואס שעדיגען דעם רומענישען פרעסטיזש אין אויסלאנד. אפטמאל טרעפט אבער, אז די געריכטען בעפרייען די ארעסטירטע בעת די אונרוהען. די רעגירונג איז אבער אין דעם פאל מאכטלאז, ווייל די געריכטען זענען פולשטענדיג אונאפהענגיג.

ווייטער האט זיך ה׳ לאפסטוו בעמיהט צו בעווייזען, אז די עקסצעסען טראגען נישט קיין אויסגעשפראכען אנטיסעמיטישען כאראקטער און זענען הויפטזעכליך א פועל־יוצא פון דיווירטשאפטליכע שוועריגקייטען. דאס צוריק שטעלען ווי אמשנעלסטען די נארמאלע ווירטשאפטליכע בעדינגונגען אין לאנד וואלט אויך פערזיכערט געגען דער בענייאונג פון די אנטי־יודישע ארויסטרעטונגען.

—

א גאנצע שטאט לעבט אונטער שאנטאזש

געהיימנישפולער שאנטאזשיסט פאדערט געלד, דראהענדיג אויפצורייסען די שטאט אין דער לופט

שוין צוויי וואכען לעבט די גרויסע דייטשע שטאט מאגדעבורג אונטער א שרעק פון פורעניות וועלכע ווערען אויף איהר אראפגעפאלען, ווען זי וועט זיך נישט אויסקויפען מיט א גרויסער סומע ביי א שאנטאזשיסט, וואס דראהט מיט אויפרייסען די גאנצע שטאט אין דער לופט. אין זיין דראהונגס בריף האט דער שאנטאזשיסט גענוי בעשריבען, ווי ער וועט אויספיהרען זיין טייוולאנישען פלאן. זעהר אריגינעל איז דער וועג, אויף וועלכען ער זאל בעקומען די געפאדערטע 12000 מארק.

„דער וואזשני פון מאגיסטראט — שרייבט ער אין זיין בריף — דארף זיך מעלדען אויף דער הויפט פאסט, וואו ער וועט בעקומען א בריף, געשיקט אויף פאסטע־רעסטאנט. א פאר מינוט פריהער וועל איך טעלעפאנירען און זאגען וו״ אזוי ער וועט איהם ארויסקריגען. דער שליח מוז האבען ביי זיך דאס געפאדערטע געלד אינ׳ם בריף וועט ער געפינען ווייטערדיגע אנווייזונגען, ווי אזוי צו האנדלען. מן־הסתם וועט ער מוזען אונטערנעהמען א לאנגע רייזע מיט דער באהן". דער מאגדעבורגער מאגיסטראט האט בעשלאסען אזוי צו טון, ווי דער אנאנים פאדערט, זייענדיג איבערצייגט, דאס אויף אזא אופן וועט מען אמליכטסטען כאפען.

און ווען מ׳האט דעם מאגדעבורגער שטאט־פרעזידענט געמאלדען, אז דעם בריף קען מען שוין אפנעהמען, האט זיך א פאליציי־אגענט איבערגעטון אלס א וואזשני פון מאגיסטראט, געגאנגען אויף דער פאסט און דארט בעקומען דעם פאלגענדען בריף:

„דער שליח טאר זיך נישט אפשטעלען און רעדען מיט עמיצען. ער ווערט שטארק געהיט, ארויסגעהענדיג פון דער פאסט, זאל ער געהן אויפ׳ן וואקזאל און דארט איינשטייגען אין צוג, וואס געהט אפ 6 באכט־טאג פון מאגדעבורג קיין האלמשטאדט. שפאצירען איבערן פעראן איז פערוועהרט. דער וואזשני מיט׳ן געלד דארף פערנעהמען אנ׳ארט אין לעצטען וואגאן ביים פענסטער. די גאנצע צייט, דארף ער ארויסקוקען דורכ׳ן פענסטער און נישט ווייט פון דער סטאציע מאריענבארן וועט ער זעהן א שטיק מאוועל מיט דעם אות „מ". דאס איז [illegible] צייכען, אז ער זאל דעם געלד־פאקעט ארויסווארפען דורכ׳ן פענסטער.

דער אגענט האט געטון אלץ, וואס דער בריף האט פון איהם געפאדער׳ט, עס איז איהם אבער געלונגען אפצוגעבען דעם בריף א צווייטען אגענט, וועלכער האט איהם באלד דערלאנגט דעם מאגדעבורגער פאליציי־קאמענדאנט. מען האט פעסט ארומגעשטעלט דעם צוג מיט פאליציאנטען, און חוץ דעם ארויסגעשיקט אנ׳אפטיילונג אויף אויטאמאבילען אין דער ריכטונג פון דער סטאציע מאריענבערן.

דער צוג האט געריהרט פון ארט, און דער כלומרשטער וואזשני האט נאך א פאר שעה׳ן ווארטען דערזעהען דעם סיגנאל מיט דעם אות „מ" ער האט באלד ארויסגעווארפען א פאקעט מיט ווערטלאזע פאפיר־שטיקלעך און באלד איינגעהאלטען דעם צוג. מען האט זיך געווארפען זוכען דעם מאן, וועלכער וויל אויף אזא לייכטען אופן רייך ווערען. מען האט אבער קיינעמען נישט געפונען א חוץ דעם אויפגעריסענעם פאקעט. צומארגענס, האט דער שטאט־פרעזידענט בעקומען א נייעם בריף, אין וועלכען דער אויטאר פאדערט שוין א דאפעלטע סומע געלד, דראהענדיג גענוי אויסצופיהרען זיין פלאן. די גאנצע מאגדעבורגער פאליציי איז פערנומען מיט ראטעווען די שטאט פון אומגליק, דערווייל אבער אהן ערפאלג, דער שאנטאזשיסט האט מודיע געווען, דאס ער וועט שיקען נאך געלד א קליין דריי־יעהריג טויב־שטום קינד. דערווייל לעבען די מאגדעבורגער איינוואוינער אין שרעק, יעדע מינוט ארויספליהען אין דער לופטען.

ניי'ער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזשער לעבן

ניי'ער פאָלקסבלאַט

דאָנערשטאַג 18 סעפּטעמבער, כ"ה אלול תר"ץ

זון־אויפגאַנג 5.08
זון־אונטערגאַנג 5.54

הכנות צו די וואַהלען אין סיים און סענאַט

(א) באַלד ווי דער פּאָרזיצער פון דער קרייז וואַהל־קאָמיסיע האָט פונאַנדערגעשיקט די בעשטי־[illegible] אַלס מיטגלידער פון די

ראַיאָן וואַהל־קאָמיסיעס

האָט זיך אין לאָדז אָנגעהויבן אַן אייגענאַרטיגע עפּידעמיע. עפּעס אַ קראַנקהייט האָט אַ שליטה גאָר אויף ד' ימיטגלידער פון די וואַהל־קאָמיסיעס און ס'איז נישטאָ קיין איין ראַיאָן וואַהל־קאָמיסיע פון צווישען די אַלע 165, וואָס כאָטש איין מיט־גליד זאָל נישט זיין קראַנק און ער שיקט באַלד צו וועגען דעם אַ מיטטיילונג, כדי בעפרייט צו ווערען פון אַמטירען אין די דאָזיגע קאָמיסיעס.

די אַרבייט אין די קאָמיסיעס איז נישט קיין געצאָהלטע און נאָר אין אויסנאַהמס־פאַלען, ווען מ'שטעלט צו אַ בעשטעטיגונג, אַז מ'האָט מאַטעו־יעל געליטען, בעקומט מען צוריקגעצאָהלט דעם עווענטועלען פערלוסט. אָפּזאָגען זיך פון דער אַר־בייט אין ד' יקאָמיסיעס טאָר מען נישט און פאַר נישט קומען קען מען בעשטראָפט ווערען מיט אַ געלד־שטראָף ביז 2 טויזענד זל. דערצו נאָך זענען פיל פון די קאָמיסיע־מיטגלידער בעשטימט געוואָ־רען אין ראַיאָנען, וואָס זענען ווייט פון זייער וואוין־אָרט. ביי אַזעלכע בעדינגונגען איז פאַר זיי שווער די עטליכע שעה אַרבייט אין די קאָמיסיעס און פון דאַנען נעהמט זיך די אָריגינעלע עפּידעמיע.

(—) די פאָרבערייטונגען ביי די

פּוילישע פּאַרטייען

זענען שוין פיל ווייטער ווי ביי די יידישע. די שטעלונג פון דער סאַנאַציע, צענטראָלעוו, ענדע־קעס זענען שוין בעקאַנט און ביי זיי געהט שוין אָן אַ לעבעדיגע אינערליכע אַרבייט. די קלענערע גרופּען האַלטען זיך נאָך אין בעטראַכטען, אַזוי איז מיט די לינקע ב.פּ.ר., ביי וועלכע ס'זענען דאָ צוויי גרופּען פאַר געהן מיט דער סאַנאַציע און פאַר געהען זעלבסטשטענדיג. דאָס זעלבע איז מיט דער ווייטער אַרבייטער־גרופּירונג, וואָס איז סאַנאַטאָ־ריש — מיט דער פראַקציע פּ.פּ.ס. אין לאָדז, האָט די גרופּע בעשלאָסען אַרויסצוטרעטען זעלבסטשטענ־דיג מיט אַ ליסטע, אויפ'ן ערשטען אָרט אין לאָדז זאָל פיגורירען די געוו. דעפּוטאַטין, פרוי פּראַוס. אין לאָדזער קרייז — דעפּ. פּראַוס.

(—) געכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער עקזעקוטיווע פון דער

דייטשע סאָציאַליסטישער פּאַרטיי

אויף וועלכער ס'איז בעהאַנדעלט געוואָרען די פראַ־גע וועגען די וואַהלען. געוו. דעפּוטאַט צערבע האָט אָפּגעגעבען אַ בעריכט פון דער קאָנפערענץ וועלכע ס'האָבען אָפּגעהאַלטען אין וואַרשאַ די סאָ־ציאַליסטישע פּאַרטייען פון די נאַציאָנאַלע מינדער־הייטען.

נאָכ'ן בעריכט האָט זיך ענטוויקעלט אַ וויכוח, קיין בעשלוסען זענען נישט אָנגענומען געוואָרען. די דעציזיע וועט אָנגענומען די זיצונג פון דער הויפּט־פערוואַלטונג פון דער פּאַרטיי, אין וועלכער ס'וועלען אויך אָנטיילנעהמען די פּערטרעטער פון אויבער־שלעזיען.

די שטימונגען ביי די פיהרער זענען פערשידע־נע. עס זענען פערהאַנען פאָרשלאַגען אָנצושליסען זיך צום „צענטראָלעוו" זיך צו פעראייניגען מיט די בירגערליכע דייטשען און עווענטועל אויך מיט די בירגערליכע יודען.

פאַר אויבער־שלעזיען איז ד יפראַגע געלעזט: דאָרט איז נישטאָ קיין צענטראָלעוו און דער גלייכס־טער און בעראַמאַלער אויסוועג איז צו שליסען אַ סאָציאַליסטישען בלאָק מיט די פּ.פּ.ס. אַנדערש איז אָבער די פראַגע אין ג. קאָנגרעס פּוילען, בפרט אין לאָדז און אין די קרייזען פון דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע. אין לאָדז צ. ב. זענען אין יאָהר 1922 די דייטשע סאָציאַליסטען געגאַנגען אין אַל־געמיינעם מינאָריטעטען בלאָק; איינ'ם לעצטען סיים זענען זיי שוין געגאַנגען אין אַ סאָציאַליסטישען בלאָק מיט ד יפּ.פּ.ס. די דייטשע סאָציאַליסטען האָבען אין סיים געהאַט 2 מאַנדאַטען. 1 — אַ דירעק־טען פון לאָדז און דעם צווייטען — פון דער מלוכה ליסטע פאַר ד' ירעשטלעך שטימען, וואָס זיי האָבען געגעבען אין אַנדערע וואַהל־קרייזען. אין לאָדז קע־נען זיי קיין סאָציאַליסטישען בלאָק נישט שאַפען, ווייל די פּ.פּ.ס. זענען אַנגאַזשירט אינ'ם „צענט־ראָלעוו". שטעהט איצט די פראַגע — מיט וועמען געהען; מיט'ן צענטראָלעוו, אין וועלכען ס'זענען פערטראָטען נישט־סאָציאַליסטען און ריכטונגען, וואָס האָבען זיך אַרויסגעוויזען אַלס געגנער פון די ד דייטשע מינדערהייטס־פּאָסטולאַטען, צי מיט די ביר־גערליכע דייטשען און עווענטועל יודען. אין לאָדז גופא וואָלט נאָך די פראַגע לייכט געלעזט געוואָרען. מ'קען אויפפאָדערען צו שטימען פאַר דער ליסטע פון צענטראָלעוו, ווייל דאָרט פיגורירט אַ קאַנדי־דאַט פון דער פּאַרטיי אויף דער ליסטע. שווערער איז עס אָבער אין דער פּראָווינץ, וואו קיין אייגענע ליסטע איז נישטאָ און אויף דער קאַנדידאַטען־ליסטע פון צענטראָלעוו פיגורירט נישט קיין דיי־טשער סאָציאַליסט.

די דאָזיגע שווערע פראַגע טאַקטישע און פּרינ־ציפּיעלע דאַרף ענטשיידען די הויפּט־פערוואַלטונג פו ןדער פּאַרטיי, וועלכע קומט זיך צונויף היינט — מאָרגען.

(מ) ביי די

בירגערליכע דייטשען

איז שטאַרק געקומען צום אויסדרוק די טענדענץ צו שאַפען אַ בלאָק מיט די יודען, און אויב דאָס זאָל נישט געלונגען זאָלען זיי שליסען בלויז אָרטיגע וואַהל־אָפּמאַכען אין זייער לאַגע איז עס דער איינ־ציגער מיטעל אויסצונוצען זייערע שטימען דאָרט, וואו זיי קענען אַליין קיין מאַנדאַט נישט דער־גרייכען.

ווי מ'גיט איבער זאָלען די דייטשען האָבען בע־קומען אַן אָפּערטע פון „צענטראָלעוו" אָבער די דאָ־זיגע אָפּערטע האָט צווישען זיי קיין פיל אָנהענגער נישט געפונען. בכלל וועט זייער שטעלונג קלאָר ווערען ערשט נאָכדעם, ווי ס'וועט זיך אויפקלערען די סיטואַציע אויף דער י ו ד י ש ע ר גאַס, און דאָרט קומען נאָך אַלץ פאָר בעראַטונגען און אונטער־האַנדלונגען.

רעגולאַציעס, באַנקראָטען, אַרעסטען
טעגליכע כראָניק פון האַנדעלס־געריכט

דעם 15 סעפּטעמבער איז אין געריכט איינגע־פלאָסען אַ ביטע וועגען ערקלערען פאַר באַנקראָט „איזאַאַק ווייגשטאַדט" מאַנופאַקטור־געשעפט, זאַ־כאַדניאַ 66־ ווייגשטאַט האָט איינגעקויפט סחורות און איז שולדיג געבליבען עטליכע צעהנדליג טוי־זענד זלאָטעס. הגם ער האָט שוין אָפּגעשטעלט די צאָהלונגען אין אָקטאָבער 1929, האָט ער נאָך ווייטער אויסגעשטעלט וועקסלען און אין מאַי ה. י. נאָך אויסגעשטעלט אַ טשעק און איהם נישט בע־צאָהלט.

אַ טייל פון זיינע סחורות האָט ער בעהאַלטען אין אַ געשעפט, וואָס ער האָט געמאַכט אויפ'ן נאָמען פון זיין פאָטער, וואָס האַנדעלט גאַרניטש.

דאָס געריכט האָט ווייגשטיינען ערקלערט פאַר באַנקראָט פון 17 אָקטאָבער 1929 און דעם באַנ־קראָטירטען אַרעסטירט.

*

וויגדאָר קאָהן, פּיעטריקאָווער 37 מאַנופאַק־טור־געשעפט, האָט פּראָטעסטירטע וועקסלען מיט זיין זשירא געדעקט טיילוויז מיט סחורה, טיילוויז מיט אַנדערע וועקסלען. איצט האָט ער איינגעזען אָפּגעשטעלט די צאָהלונגען און דעם געשעפט גע־שלאָסען.

ביי דער פירמע „יוזעף ריכטער" געפינען זיך יקאָהנס וועקסלען אויף 9.400 זל. מיט זיין זשירא— 8653 זל. אַ חוץ דעם געפינען זיך נאָך אין אומ־לויף זיינע וועקסלען אויף 36.000 זל. און אין באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָוועגאָ געפינען זיך וועק־סלען וואָס די פירמע האָט נאָך נישט אויסגעקויפט.

דאָס געריכט האָט קאָהנען ערקלערט פאַר באַנ־קראָט פונ'ם 15 אויגוסט ה.י. און דעם באַנקראָטיר מען בעשטימט אונטער פּאָליציי־אויפזיכט.

סיטואַציע אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע

(2) דער לייטער פונ'ם קלאַסנ־דטעטס־פּער־ אין ה' וואַלטשאַק האָט פאַר די פּרעסע־פאַרשטע־הער אויף אַזאַ אופן אויפגעקלערט די איצטיגע סי־טואַציע אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע: די טעקס־טיל־אינדוסטריע לעבט איבער אַ קריזיס. איצט איז אַריינגעטראָטן אַ געוויסע אָפּשפּאַנונג, אָבער די צאָהל בעשעפטיגטע אַרבייטער איז געשטיגן ווייניגער ווי דאָס וואָלט געדאַרפט פּאַרקומען, ווייל פיל פאַב־ריקן בעשעפטיגן אַרבייטער אויף איבערשעה'ן. ווי בערעכנט זעהט מען, אַז די בעסערונג וועט נישט לאַנג אָנגעהאַלטן און וועלן אויף אַזאַ אופן אויסמיידן קינדיגונגען א.אַז"וו.

אגב ווילען זיי האָבן דריקן די לוינען אַז ס'איז איצט נישט קיין זעלטנהייט אַז אַרבייטער, וואָס פאַרדינען ביי [illegible] אַרבייטס־טאָג 3—4 זלאָטס. די דאָזיגע אַרבייטער מורא־האָבענ־דיג צו פאַרלירן אויך דעם קלאָגעריגן פאַרדינסט זענען מסכים אויף אַלץ, וואָס דער פאַבריקאַנט שלאָגט פאָר.

ה' וואַלטשאַק האָט זיך אויך געוואונדערט, וואָס די שפּינער דערלאָזן אַז טויזנטער שפּינדלען זאָ־לען שטיין; ווינטערטיג אַז אין דער זעלבער צייט זאָל מען אַריינפירן אויסלענדישע נאָרן. דאָס קומט פאַר צוליב דער נישט ריכטיגער פּרייזן־פּאָליטיק פונ'ם שפּינער־קאַרטעל און מ'קען דערפירן דערצו, אַז די פאַבריקאַנטן וועלן זיך צוגעוואוינען צום אויס־לענדישן נאָרן און אים אַנהויבן געברויכן אויך שפּעטער.

אונזער פעראיין — האָט געזאָגט ה' וואַלטשאַק — האָט פאַרגענומען אַן אַקציע צו רעגולירן די לוינען לויט'ן טאַריף, וואָס איז פעסטגעשטעלט געוואָרן אינ'ם אָפּמאַך. די אַקציע ווערט בעשוועהרט דורך דעם, וואָס פיל פירמעס ערלויבן נישט נאָכ־צוקוקן די אָפּרעכענונגס־ביכלעך און פיל אַרבייטער מורא־האָבענדיג פאַר רעפּרעסיעס טוילן נישט מיט וועגן רייסן ביי די לוינען. די אַקציע הויבט זיך ערשט אָן, די לוינען ווערן נישט אָפּגעהיט אויך דורך די פאַבריקען, וואָס זענען פעראייניגט אין די פעראַבאַנדען. אַזוי איז עס מיט זאַוויערטשע, לעצטענס אויך ביי אייזערט, בוהלער, גראָהמאַן־שײַבלער און צעהנדלינגער אַנדערע. די אַקציע וועט אָבער אַרומנעמען אַלע און מיר וועלן אָפּהיטן, אַז ס'אַלעס דער־גרייכט ווערן דער טאַריף, וואָס פאַרפליכטעט לויטן קאָלעקטיווען אָפּמאַך, וואָס איז בשעתו געשלאָסן געוואָרן.

צוויי קאַפּראַלען האָבען געפּייניגט זעלנער
דאָס מיליטער־געריכט האָט זיי פערורטיילט

נעכטען איז אין מיליטער־געריכט פאָרגעקומען אַ העכסט סענסאַציאָנעלער פּראָצעס. אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק זענען געזעסן די צוויי קאַפּ־ראַלן פון 10־טען פולק פאַר פעלד־אַרטילעריע — באָלעסלאַוו מאַריאַן סלאַבי און טעאָדאָר קאָטשינסקי.

די געשיכטע שטעלט זיך פאָר אונגעפעהר אַזוי. אין חודש אויגוסט פון יאָהר 1929 — האָט פון דעם דערמאָהנטן פולק דעזערטירט דער זעלנער האָפּמאַן. ווען עס איז איהם געלונגען אַרויסבעקומען זיך קיין דייטשלאַנד, האָט ער צוגעשיקט צו זיין פאָטער אין לאָדז אַ בריף אין וועלכען ער שרייבט, אַז ער איז אַנטלאָפן פון מיליטער ווייל די צוויי אויבן דערמאָהנטע קאַפּראַלן האָבן איהם געשלאָגען און בכלל אומנמענשליך זיך מיט איהם בעגאַנגען. האָפּמאַנס פאָטער האָט אָפּגעגעבן דעם בריף דעם פולק־קאָמענדאַנט וועלכער האָט בעפוילן דורכ־צופיהרן אַן אויספאָרשונג. די אויספאָרשונג האָט געגעבן פּאָזיטיווע רעזולטאַטן און די קאַפּראַלן זענען געשטעלט געוואָרן פאַר'ן מיליטערישן געריכט. צום פּראָצעס זענען אַרויסגערופן געוואָרן פיין 60 עדות. אַלע האָבן פעסטגעשטעלט, אַז די קאַפּראַלן סטערבאַ און קאָטשינסקי האָבן זיי מער העבלען בעשלאָגן, בעזונדערס אויפשטיין ביינאַכט און דעפּילירן אונטער די בעטן (!) צוגענומען ביי זיי געלד, וואָס זיי האָבן בעקומען פון דער היים. די טעראָריזירטע זעלנער האָבן מורא געהאַט צו דערציילן וועגן זייערע ליידן און די קאַפּראַלן האָבן געקענט אַ לענגערע צייט טרייבן זייערע מלאכה.

דער פּראָקוראָר קאַפּיטאַן מיטאַווסקי פאָדערט מ'זאָל די אָנגעקלאָגטע ווי אַמשאַרפסטען בעשטראָ־פען אום עס זאָל דינען אַלס אָפּשרעקענדער ביי־שפּיל. דער פאַרטיידיגער אדוו. לאַנדוי פּרובט פאַר־קלענערן זייער שולד, זאָגענדיג דאָס זיי האָבן געוואָלט אויסאיבן גוטע פּוילישע זעלנער. דאָס געריכט האָט פאַרמשפּט דעם קאַפּראַל סלאַבי אויף 2 יאָהר תפיסה און דעגראַדירען ביז צו אַ איינ־פאַכן זעלנער, קאַפּראַל קאָטשינסקי — אויף זעקס וואָכן תפיסה. סלאַבי איז אויפ'ן אָרט אַרעסטירט געוואָרן.

שאַפען קוואַליפיצירטע קראַנקען־פלעגערינס

דאָס אינערן־מיניסטעריום האָט פעראָפענטליכט אַן ערקלערונג, אַז אַלס פלעגערינס, וואָס קוואַליפי־צירן זיך פאַר הייל־אינסטיטוציעס און פּראָפילאַקטישע אָרגאַניזאַציעס, בעטראַכט דאָס מיניסטעריום נאָר אַזעלכע, וואָס האָבן פאַרענדיגט אַ צוויי־יאָה־ריגען קורס אין אַ פלעגעריק־שול מיט אַ פּראַקטיקום, וואָס איז בעשטעטיגט געוואָרן דורכ'ן מיניסטעריום. אין פּוילען זענען פאַראַן אַזעלכע שולען. אין וואַר־שאַ: וואַרשאַווער פלעגעריק־שולע קאַשיקאָווא 78, פלעגעריק־שולע פון רויטען־קרייז, סמאָלנאַ 6, פלעגער־ינעס־שולע ביים יידישן שפּיטאָל [illegible] 17. אין קראָקאָ: אוניווערזיטעט־שולע פאַר פלעגע־רינס און היגיעניסטקעס, קאָפּערניק 23. אין פּויזן: העכערע פּויזנער שולע פאַר פלעג־ערינס גראַבּאָווע 5.

אין די אַלע שולען ווערן צוהערערינס אָנגענו־מען 2 מאָל יעהרליך. פאַר סטיפענדיסטקעס — הנהגה־אָפּצאָהל.

ס'איז געוואונשן, אַז געזעלשאַפטליכע אינסטי־טוציעס זאָלן אַרויסשיקן סטיפענדיסטקעס, דאַן וועלן זיי האָבן די זיכערקייט, אַז נאָכן ענדיגן די שולע, וועלן זיי קענען אַרבייטן אין די [illegible] וואָס האָט זיי אַרויסגעשיקט.

רעגיסטראַציע פון יאָהר־גאַנג 1912

היינט, דאָנערשטאַג דעם 18 סעפּטעמבער דאַר־פען זיך אין דער פּאָליציי־מיליטערישער אָפּטיי־לונג ביים מאַגיסטראַט (פּיעטריקאָווער 212) רעגיסטרירען די געבוירענע אין 1912 יאָהר וועל־כע וואוינען אויפ'ן שטח פון 4 פּאָליציי־קאָמי־סאַריאַט און זייערע פאַמיליען־נעמען הויבען זיך אָן אויף

Ch H I J K L Ł

און פון 11־טען קאָמיסאַריאַט

R S Sz T U W Z Ż

ביים רעגיסטרירען זיך דאַרף מען מיטברענ־גען אַ פּאַס, אַ מעטריקע אָדער אַן אַנדער דאָקו־מענט; אַ שול־צייגניש. האַנדווערקער דאַרפען אויך צושטעלען אַ צעך־צייגניש.

פּערזאָנען, וואָס קענען נישט בעווייזען זייער אָנגעהעריגקייט צו אַ פרעמדער מלוכה מוזען זיך אויך רעגיסטרירען.

ראש־השנה־וואונשען
דאַרף מען אָפּגעבען אויף דער הויפּט־פּאָסט, פּעטערסבורג 23

צוליב ראש־השנה איז פאָראויסגעזעהן אַ שטאַר־קערע בעוועגונג אויף דער פּאָסט ביים איבערשיקן ראש־השנה־וואונשען או"ז. דער פּאָסט־אַמט האָט דעריבער פון היינט אָן איינגעאָרדנט אויף דער הויפּט־פּאָסט אַ ספּעציעל פענסטערל (נומער 23) וואו אַ בעאַמטער וועט אָננעמען גרעסערע טראַנס־פּאָרטען וואונש־צעטלען, אַזוי אַרום וועלען בעפ־רייט ווערען פון די צערונגען די פּאָסטקעסטלעך און ס'וועט זיין זיכערער און פּינקטליכער די עקספּע־דיציע.

זיי לעבען איבער'ן בודזשעט

ס (א) זייט אַ צייט האָט די לייטונג פון דער קראַנ־קען־קאַסע פעסטגעשטעלט, אַז אַ גרויסע צאָהל בע־אַמטע האָבען אַרעסטען אויף זייערע פענסיעס. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט האָט דער קאָמיסאַר פון דער קראַנקען־קאַסע אַרויסגעגעבען אַ צירקולאַר צו די אָנגעשטעלטע אין וועלכען ער שטעלט פעסט, אַז כמעט יעדער דריטער אָנגעשטעלטער פערלעבט מעהר ווי ער פערדינט. ער מאַכט דעריבער אויפמערק־זאַם, אַז ביי עווענטועלע רעדוקציעס, וועלען די אָנגעשטעלטע, וואָס זענען שטאַרק פערשולדיגט, זיין די ערשטע.

אַ ווירקליך
גוטע ראַדיאָ
קויפט מען נור
ביי ריכטער
פּיעטריקאָווער 142

אַ שטאָטיש באָד

(2) דער מאַגיסטראַט האָט בעשלאָסען צו פער־עפענטליכען אַ קאָנקורס אויף אויסצובויען אַ באָד אויף קאָנסטאַנטינער־פּאָלעסיע. אין דער נעבייוע זאָלען אויך איינגעאָרדנט ווערען אַ עלעקטרישע וועש־שעריי און טרוקנעריי.

פערשידענעס

(—) היינטיגען האָט דער וואָיעוואָדע מאַשטאַלער אַריינגעפיהרט אַן אינספּעקציע פון סלופּצער פּאָוויאַט.

ער האָט זיך נישט צוגעשטעלט צום מאַבאָר
פּראָצעס אין מיליטערישען געריכט

(2) הערש גוטמאַן איז אין 1919 י. געריפען געוואָרען צום פּאָבאָר אַלס נעפּראָזעוער פון יאָהר 1897 י. ער איז אָבער אַוועקגעפאָהרען קיין דייטשלאַנד און איז דאָרט פערבליבען ביז 1929 י. די גאַנצע צייט האָט ער זיך ביים פּוילישען קאָנסולאַט אין דייטש־לאַנד נישט געמעלדעט. אין פּוילען איז ער אַרעסטירט געוואָרען און נעכטען איז אין מיליטערישען געריכט פאָרגעקומען זיין פּראָצעס. גוטמאַן האָט זיך פערטיידיגט, אַז ער האָט נישט געוואוסט, ער דאַרף זיך רעגיסטרירען אין קאָנסולאַט.

דאָס געריכט האָט איהם פערמשפּט אויף 4 חדשי תפיסה און אָפּגעלעגט, דאָס אויסהאַלטען די [illegible]

„לאדזער פראוואקאטארען"

די געשיכטע פון טרויעריג-בעריהמטען לאדזער פראוואקאטאר נח

(המשך).

אין אלטשטעטער שוהל האט זיך געענדיגט דאס דאווענען. דער עולם האט אנגעהויבען ארויס-צוגעהן אין גאס, וואו ס'איז געווארען א שטארקע בעוועגונג, פלוצלונג האבען זיך פאר דער טיר פון שוהל דערהערט עטליכע רעוואלווער-שאסען, ס'איז בעווארען א שטארקע מהומה. די מענשען אין יענער צייט זענען געווען שטארק עמפפינדליך און ס'האט זיך אנגעהויבען א יאגעניש, א לויפעניש, ווער עס האט געקענט איז אריין אין ערשטען בעסטען טויער אדער געוועלב, וועלכע זענען גלייך פערהאקט געווארען. באלד איז די גאס געווארען פוסט און פאר'ן שול-הויף איז געלעגען א דערשאסענער מאנספערשוין.

פון שוהל איז דעמאלט אויך ארויסגעגאנגען דער ארטיסט זש. מיט זיין פאטער. זש. האט זיך א לאנגע צייט אויסבעהאלטען פאר נח'ס נקמה, אבער יום-כפור איז ער צוזאמען מיט זיין פאטער אוועק דאווענען אין שוהל אריין, ארויסגעהענדיג האט ער אויך געהערט די שאסען, איז אויך צוזאמען מיט אנדערע ענטלאפען, אבער האט נישט בעוויזען אין ערגיץ אריינצולויפען ווייל אלע טויערען זענען שוין געווען געשלאסען זש. איז מיט זיין פאטער געבליבען אויפ'ן גאס און פון דערווייטענס געזעהען דעם מאנספערשוין, וועלכער איז פאר דער שוהל געלעגען אין א קאלוזשע בלוט. אין דעם מאמענט האט זיך פון דערווייטענס שוין דערהערט דער גאלאפ פון קאזאקען. אין איין מינוט ארום זענען אויפ'ן ארט, וואו די שיסעריי איז פארגעקומען אנגעקומען אנ'אפטיילונג קאזאקען מיט... נח'ן בראש, נח איז צו צו דעם ליגענדען מאנספערשוין און האט אויסגעשריגען:

— דער שווארצער וואלף איז דערשאסען געווארען.

דער שווארצער וואלף איז געווען א בעקאנטע פיגור אין לאדז. דאס איז געווען א פשוטער גע-היים-אגענט, א נידעריגע בריאה, וועלכע האט אנ-געטון פיל צרות. מיט א צייט צוריק האט מען שוין געפרובט אויסצופיהרען אויף איהם אנ'אטענטאט, וועלכער האט זיך אבער נישט איינגעגעבען. דעם דאזיגען יום-כפור איז דער שווארצער וואלף געקו-מען אין שוהל אריין, געדאווענט א גאנצען טאג, זעהט אויס, אז דייגע שונאים האבען בעשלאסען דעם דאזיגען טאג אויסצונוצען כדי איהם אפצו-רוימען פון וועג, און ווירקליך ביים ארויסגעהן פון שוהל האט מע ןדעם העכט דערשאסען.

נח האט זיך אנגעהויבען ארומצוקוקען אין אלע זייטען די גאסען זענען געווען פוסט, נאר ביי איינעם פון די געשלאסענע טויערען האבען זיך געטוליעט צוויי מאנספערשוינען, דאס איז געווען דער ארטיסט זש. מיט זיין פאטער. נח האט די צוויי מאנספער-שוינען בעמערקט און איז צו זיי צוגעגאנגען. בהיל האט אויפגעלעבט, ער האט דערקענט דעם ארטיסט זש. וועלכער האט איהם מיט עטליכע וואכען צוריק אזוי מיאוס אפגעפריירט, איצט האט נח געפונען די געלעגענהייט זיך אפצורעכענען און האט די נקמה אויסגעפיהרט אויף א גרויזאמען אופן. נח האט קודם כל זש-ס אלטען פאטער געהייסען אהיימגעהן און דעם ארטיסט זש. געהייסען בלייבען שטעהן און ביי איהם אוועקגעשטעלט א וואך פון עטליכע קאזאקען. דער אלטער ה' זש. האט אנגעהויבען בע-טען נח'ן אז ער זאל אפלאזען זיין זוהן, געפרובט אויף איהם ווירקען מיט דער הייליגקייט פון יום-כפור. ס'האט גארנישט געהאלפען, דערווייל איז אויפ'ן ארט פון מארד אנגעקומען די אויספארשונגט-מאכט, צווישען וועלכער ס'האט זיך אויך געפינען דער אכזריות'דיגער געהיים-אגענט ארטיומאוו. נח איז צו איהם צוגעגאנגען און אנווייזענדיג אויף זש. ערקלעהרט:

— איך האב געכאפט דעם שיסער.

ווי נאר נח האט ארויסגערעדט דאסווארט האט ארטיומאוו מיט דעם הענטעל פון רעוואלווער דערלאנגט דעם פערהאלטענעם אזא קלאפ אין פנים אריין, אז איהם זענען גלייך ארויס עטליכע ציינער. באלד האט מען זש. אפגעפיהרט אין אוטשאסטאק אויף זגערזשער גאס, וואו פריסטאוו איז געווען דער בעריהמטער „המן", זש. איז גלייך גענומען געווארען אויפ'ן פערהער. נח איז געשטאנען אין די אויגען, און מיט דער גרעסטער אונפערשעהמטקייט ערקלעהרט, אז ער האט אליין געזעהען ווי זש. האט געשאסען. זש. האט נישט געוואוסט פון וואס צו זאגען און נישט בעהאט אין וואס זיך מודה צו זיין. מ'האט זש. אריינגעשיקט אין קאמער. איינמיטען דער נאכט, זענען אין קאמער אריינגעקומען צוויי קאזאקען און נישט רעדענדיג קיין ווארט אנגעהויבען זש. אזוי מערדערליך געשלאגען, אז ער איז געבליבען אהן בעוואוסטזיין. די קאזאקען האבען נישט אויפגעהערט צו שלאגען. נישט קיין ארט אויף זש'ס קערפער, פנים אדער הענד וועלכע זאל נישט זיין פול מיט וואונדען פון דעם מערדערליכען שלאגען, אזוי איז זש. געבליבען ליגען אהן בעוואוסטזיין ביז אינדערפריה ווען מ'האט געמוזט אריינטראגען איהם אין קאנצעלאריע פון אוטשאסטאק צום צווייטען פערהער. זש. האט שוין נישט געקענט פון זיך קיין ווארט ארויסברענגען, ר'איז געווען אזוי צוהרגעט אז ס'גאנצע פנים איז געווען איין שטיק בלוט, כדי איהם צו דערמונטערען האט „המן" געהייסען ארויפ גיסען אויף דעם צושלאגענעם א גאנצען עמער וואסער.

י. דא

(המשך קומט).

אינטערוויוען פון האנדלס-קאמער וועגען שטייער-ענינים

(—) ווי בעקאנט האט זיך דער צוזאמענפאהר פון די האנדעלס-און אינדוסטריע-קאמערן אין לעמבערג ארויסגעזאגט פאר פערקלענערן די שטראפען פאר נישט בעצאהלט שטייערן פון 12 פראצ. פאר פראלאנגירטע צאהלונגען — ביז 8 פראצ. א אהר, און רעדוצירען די עקזעקוציע קאסטען ביז 2 פראצ.

שטיצענדיג זיך אויף דעם ראזינען בעשלוס האט זיך די לאדזער האנדעלס-קאמער געווענדעט צו דעם פערבאנד פון די האנדעלס-קאמערן, ער זאל זיך משתדל זיין, אז דער פאסטולאט זאל אינגיכען רעאליזירט ווערען.

ווי בעקאנט האט איצט דער מלוכה-פרעזידענט דאס רעכט ארויסצוגעבען דעקרעטען וואס זאלען האבען די קראפט פון געזעץ.

וועגען די וואהלען צום וועלט-קאנגרעס פאר'ן ארבייטענדען ארץ-ישראל

אלס דערגענצונג צו אונזער פריהערדיגען קאמוניקאט און צו אונזערע צירקולארען, פרי אויס-צומיידען מיספערשטענדנישען ערקלערען מיר:

1) יעדער וועהלער מוז בעת ער נעהמט שטימען לעגיטימירען זיך מיט זיין וואהל-קארטע, — די קארטע פון דער הסתדרות.

2) אומגילטיג זענען יענע וואהל-קארטען, וועלכע זענען פערקלעבט, געמעקט, אדער געשטראכען אזעלכע וואהל-קארטען קענען ווערען אויסגעטוישט דורך דער וואהל-קאמיסיע אויך אין טאג פון די וואהלען אויף גילטיגע נאכ'ן פעסטשטעלען די אי-דענטישקייט פון דעקלאראנט.

3) עס זענען אריינגעטראגען און בעשטעטיגט געווארען פאלגענדע קאנדידאטען רשימות, וועלכע פיגורירען אונטער די נומערן:

פועלי-ציון (פעראייניגט מיט ס. צ.) און סאצי-יאליסטישע חלוצים האט דעם נומער 1.

רעליגיעזע סאציאליסטישע פארטיי „דת ועבודת — נומער 2.

„התאחדות" און „גורדוניה" — נומער 3.

השומר הצעיר" און סאצ. חלוצים — נומער 4.

„פועלי-ציון" (לינקע) — נומער 5.

די שטים-צעטלען דארפען ענטהאלטען בלויז א נומער. די גרופען אויף די ערטער דארפען זיך אליין בעזארגען מיט שטים-צעטלען.

צענטראלער וואהל-קאמיטעט צום וועלט-קאנגרעס פאר'ן ארבייטענדען ארץ-ישראל אין פוילען.

פערפירט מיידעל געווארפען אונטערן צוג

(2) אין דארף רעטקיניא היגטער לאדז האט ביי דער פאמיליע פאווראווסקי געדונגען א וואוי-נונג א לאדזער עלעגאנטער יונגערמאן, וואס האט זיך אנגעגעבען פאר סטאניסלאוו יעזערסקי פון לאדז א בעאמטער אין א היגער באנק. צווישען יעזערסקין און דער 18-יעהריגער טאכטער פון פאווראווסקין האבען זיך שנעל געשאפען פריינדליכע בעציהונגען, זי האט איהר אימפאנירט מיט זיין עלעגאנץ, זי איהם - מיט איהר שיינקייט. ביסלעכווייז האבען זיך די פריינדליכע בעציהונגען פערוואנדעלט אין א ליבע און יעזערסקי האט וועגען זיין ליבע דער-צעהלט מאריאנאס עלטערען, מ'האט בעשטימט די חתונה אויף אנהויב סעפטעמבער. א וואך פאר דער חתונה איז יעזערסקי אוועקגעפאהרען קיין לאדז אויף א פאר טאג, כדי צו ערלעדיגען די נויטיגע פארמאליטעטען פאר דער חתונה.

ווען די פאר טעג זענען פאריבער און יעזערסקי איז נישט געקומען, האט מאריאנא מיט איהרע על-טערען זיך שוין אנגעהויבען בעאונרוהיגען און ווען ס'איז געקומען דער טאג פון דער חתונה, און יע-זערסקי האט זיך נישט בעוויזען, איז מאריאנא אוועק איהם זוכען אין לאדז אויף זיין אדרעס זשעראמ-סקא 85. זי האט איהם דארט אבער נישט געפונען און האט זיך אנגעשטויסען אז דער כלומרשטער יע-זערסקי האט זי אפגענארט.

א פערצווייפעלטע האט זי זיך געווארפען אונ-טערן צוג כדי אויסצומיידען דאס אפלאכען פון איה-רע חברטעס. דער צוג האט איהר אפגעשניטען ביי-דע פיס. און מ'האט זי אין א גוססדיגען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל אויף דרעוונאווסקא גאס. איהרע מינוטען זענען געצעהלטע.

קלאנג-פילם-טעאטער

Casino

שוין מארגען

ערעפענונג פון סעזאן!

ס'ווערט דעמאנסטרירט דאס גרויסע קלאנג-פילם-מייסטערווערק

אונטערגעשני-טענע פליגלען

אויסערדעם:

Raquell Meller

דער ליבלינג פון דער וועלט, די קאנקו-רענצלאזע זינגערין, אין איהר אומ-פערגלייכליכען רעפערטואר.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיושורען

(2) צנטאנצוויטש (פאביאניצקא 50), כעני-דזשינסקי (פיעטריקאווער 164), סאקאלעוויטש (פשעיאזד 19), רעמבעליגסקי (אנדזשעיא 28), ווגדעלצוויטש (פיעטריקאווער 25), קאספערקיעוויטש זגערזשער 54), טראוקאווסקי (בזשעזשינער 56).

ווידער א גנבה אין א זיידען-געשעפט

(2) נעכטען האבען 2 „דאמען" אין געשעפט פון מ. ליפשיץ (פיעטריקאווער 79) געגובעט 3 שטיק זייד-סחורה אין ווערט פון 1200 זל. און זענען פערשוואונדען. ווען מ'האט בעמערקט די גנבה זענען די גנבטעס נישט געווען.

אכטונג, עמיגראנטען קיין קאנאדא!

די היגע אפטיילונג פון דער יודישער צענטראלער עמיגראציע-געזעלשאפט „יעאס", קילינסקיגא 49, האט אונז צוגעשיקט פאלגענדע מעלדונג:

עמיגראנטען קיין קאנאדא, וואס האבען פערמי-טען און בעזיצען נאך נישט קיין שיפס-קארטען, דאר-פען זיך און זייער אייגענעם אינטערעס, ווענדען צו אונזער געזעלשאפט, וועלכע וועט זיי פערלייכטערן די רייזע קיין קאנאדא.

אספאלט-שאסעי לאדז — פאביאניץ

די ארבייטען ביים אספאלטירען די שאסעי אויף דער ליניע לאדז—פאביאניץ זענען שוין שטארק פארגעשריטען. היינטיגע וואך זועט מען שוין אנ-הויבען אספאלטירען דעם שטח פון דער רעמיזע ביז דעם ארט, וואו די שאסעי פערקערעזעט צום נע-יענעם-פלאץ. אנהויב נייעאהר וועט די גאנצע שא-סעי שוין זיין אספאלטירט.

היינטיגער אפצייכען לטובת דעם קרן-קימת לישראל

היינט קומט פאר אין די גאסען פון אונזער שטאט א גרויסער אבצייכען-פערקויף לטובת דעם קרן קימת לישראל. אין דער זאמלונג בעטייליגען זיך אנגעזעהענע ציוניסטישע עסקנים, מיטגליעדער פון „ה. ה. ג. א." און „יוגנד—וויזא", מיטגליעדער פון די פערשיעדענע ציוניסטישע יוגענד-ארגאניזאציעס, בטוענטען-פערבאנד א. א. ז.

די אויפגאבען פון קרן-קימת און זיין בעדייטונג פאר דער ענטוויקלונג פון יודישען ישוב און ארץ-ישראל, זענען אלעמען גענוג בעקאנט און עס איז איבעריג צו דערמאנען, אז עס איז דער חוב מיט-צוהעלפען צו פערגרעסערען די הכנסות פון דעם נאציאנאלען פאנד.

פון דער יודישער געזעלשאפט פאר לאנד-קענטשאפט

די היגע אפטיילונג פון דער יודישער גע-זעלשאפט פאר לאנד-קענטשאפט ארגאניזירט פאל-גענדע אויספלוגען:

שבת, פארמיטאג ד. 20. ד. ח. פאבריקען פון ווידזעווער מאנופאקטור. נאכמיטאג — מיליטער-רישער בית עולם ביי זשגוב.

זונטאג, ד. 21. ד. ח. טיפעגאנג אויף קאש-טשושקי און וואלבאזסקא, שטאט-קווארטאל באלוט און יודישער בית-עולם. נאכמיטאג — וואוינונגס-קאלאניע אין פאלאשע.

ד. 14. און 15. אקטאבער קיין ווארשא.

איינשרייבונגען און אינפארמאציעס אין סע-קרעטאריאט פיעטריקאווער 56.

פוילען—ארץ ישראל און דער ווייטער מזרח

א רעפעראט פון ד"ר נ. הויזנער

דער פעראיין „למען ארץ-ישראל" ארדענט איין שבת א רעפעראט פון ד"ר נ. הויזנער פוילי-שער האנדעלס-אטאשע אין א"י א ד.ט. „פוילען — ארץ ישראל און דער ווייטער מזרח. אויסער דעם רעפעראט וועלען אויך פארקומען א רייהע בערא-טונגען און פערזאמלונגען צווישען די סוחרים און אינדוסטריעלע קרייזען וועגען דער האנדעלס-מעג-ליכקייט פון פוילען — ארץ ישראל.

א בלומען-אויסשטעלונג

(מ) כדי צו פאפולאריזירען דעם קולט פון קוויטען און געוויקסען, האט דער מאגיסטראט בעשלאסען פון צייט-צו-צייט איינצוארדענען אין לאקאל פון דער שטאטישער קונסט-גאלעריע אויס-שטעלונגען פון פערשידענע בלומען און געוויקסען וואס ווערען קולטיווירט אויף די שטעטישע פלאנ-טאציעס.

די ערשטע אוסשטעלונג וועט געעפענט ווערן שבת ד. 20 ד. ח. און וועט דויערען 3 טעג.

ראדיא-פראגראם

דאנערשטאג, ד. 18 סעפטעמבער

דער פראגראם פון דער לאדזער ראדיא-סטאציע אויף היינט, דאנערשטאג, דעם 18 סעפטעמבער 1930.

11.58 — צייט-סיגנאל פון ווארשא. 1205 — מוזיק פון גראמאפאן-פליטען. 1315 קינא און טע-אטער רעפערטואר. 1320 — א הפסקה. 15.50 — א פארלעזונג פון ווארשא. 16.15 — מוזיק פון גראמאפאן פליטען. 1710 — קאמוניקאט פון דער פליהה און גאדליגע. 17.35 — „צווישען ביכער" רעפע-ראט פון פראפ. מאשטשיצקי. 18 — סאליסטען קאנצערט. 19 — פערשידענעס. 1945 — קאמוני-קאט פון דער האנדעלס-קאמער און ספארט — 20 פרעסע קאמוניקאט. 20.15 — ליטעראַרישער פארטראג. 20.30 קאנצערט פון פוזען. 21.35 — קאנצערט פון ווארשא. 22 פעליעטאן פון ווארשא. 22.15 קאמוניקאטן און טאנץ-מוזיק.

לעצטע פארשטעלונגען פון די „ווילנער"

היינט — „דיבוק", מארגען — „דער זינגער פון זיין טרויער"

די ווילנער טרופע גיט שוין די לעצטע פאר-שטעלונגען פאר איהר אפפאהרען קיין אויסלאנד דורך די פאר חדשים, וואס די „ווילנער" האבען נאסטראלירט אין לאדז האבען די לאדזער פער-זוכט דעם טעם פון אמת'ן עולג טעאטער. א שאד, וואס אונזער בעליבטע גאסטראלארען קאנען נישט בלייבען קיין תושבים אין אונזער שטאט.

דערווייל האט נאך לאדז די מעגליכקייט אויס-צונוצען די לעצטע פארשטעלונגען פון די „ווילנער". היינט ווערט געשפילט אנסקיס „דיבוק" פרייטאג גיעהט צו הנחה-פרייזען דער „זינגער פון זיין טרויער" פון אסיף דימאוו. די דאזיגע פיעסע פון בעקאנטען העברעיש-יודישען שריפטשטעלער, האט גע-וואונען אויסערגעווענליכע אנערקענונג פון די לאד-זער טעאטער-בעזוכער. אין משך פון דער קורצער צייט, וואס די ווילנער שפילען אין לאדז, איז דער „זינגער פון זיין טרויער" מעהרערע מאל אויפגע-פיהרט געווארען און יעדעס מאל אויפגענומען גע-ווארען מיט גרויס בעגייסטערונג. די ריזענדע ביל-דער פון דער פיעסע, די טיפען, וועלכע עס פער-קערפערן אזוי מייסטערהאפט די „ווילנער" אר-טיסטען רופען ארויס ענטציקונג ביי די צושויער.

געווענליך געהען די פרייטאג-פארשטעלונג פאר נארמאלע פרייזען. דעם פרייטאג ווערט געמאכט א ספעציעלער אויסנאהם, ווייל עס איז שוין די לעצטע פארשטעלונגען און דער זינגער פון זיין טרויער וועט געשפילט ווערען פאר הנחה-פרייזען. ס'איז צו דער-ווארטען, אז יעדער טעאטער ליבהאבער וועט אויס-נוצען די געלעגענהייט כדי צו זעהען די דאזיגע אינטערעסאנטע פיעסע.

ארום דעם חורבן פון בארשא

האבען זיך שוין געשאפען א סך לעגענדעס

יודען זוכען א טרייסט צו זייערע צרות אין פערשידענע מעשיות און געהיימנישפולע אנדייטונגען אין הייליגע ספרים. — פשטלעך וועגען מאראמורעש־בארשא. — פאגראמשטשיק זעהט א וויסטען חלום און קומט בעטען ביי יודען, זיי זאלען איהם מוחל זיין. — יודיש ספר האט פאראויסגעזאגט דאס אומגליק אין בארשא

(בריף פון רומעניע)

אזוי האט פאסירט אין אלע ביטערע צייטען, ווען אויף יודען האבען זיך א שאט געטון פאגראמען, גזירות און אלערליי צרות. וואס פינסטערער דאס ווירקליכע לעבען איז געווען פאר די יודען, אלץ מעהר האבען זיי געזוכט א ליכטיגע שטראהל אין דעם פאנטאזיע. וואס שוואכער זיי זענען געווען פיזיש, אלץ רייכער און שטארקער האט געארבייט ביי זיי פארשטעלונגס־קראפט. מען האט געמוזט פערווישען די ביטערע ווירקליכקייטען מיט שעהנע חלומות, מיט פשט'לעך און פלפולים, וועלכע האבען אנגעריכטעט אויף דערנעהנטערונג פון בעסערע צייטען.

דאס קומט פאר אויך די לעצטע צייט, ווען איבער די רומענישע יודען האט זיך פונאנדערגעגאסען א מעכטיגע פאגראם־כוואליע. ווען אין אלעמיים הערצער האט זיך שוין אויסגעלאשען כמעט דער לעצטער פונק פון האפנונג אויף הילף, ווען מען האט מיט אלע גלידער דערפיהלט, אז מען איז הפקר, און ווער עס וויל נאר, קען זיך נוקם זיין אין יודען אויפ'ן גרויזאמסטען אופן, נישט ווערענדיג דערפאר בעשטראפט. איצט זוכט דאס פאלק, בעזונדערס די רעליגיעז־געשטימטע טיילען אין איהם, א טרייסט פאר זיך אין די אלטע ספרים, אין פערשידענע פאנטאזיעס, חלומות, וואהרזאגערישען און זאגעכצען.

ווי בעקאנט, איז די פראווינץ טראנסילוואניע פון שטענדיג אן א מקום תורה. דארטען געפינען זיך נאך ביי היינטיגען טאג זעהר פיל ישיבות, א סך ,,גוטע יודען'', רביים, בעלי־מופתים א.א.וו. פון איין זייט האט א טייל פון די דארטיגע יודען, — די רייכערע, נאטירליך, — זיך אינגאנצען אסימילירט. זיי האבען זיך מאדיאריזירט (געווארען פעראונגאריש) און לעצטענס אביסעל רומאניזירט (געווארען רומענער). און פון דער צווייטער זייט לעבט א גרויסער טייל יודען פונקט ווי מיט 50—60 יאהר צוריק. דער מאדערנער לעבען האט זיי כמעט נישט אנגערהרט. און זיי, ווידער, האבען אויך פון איהם גארנישט געוואלט. עס איז דעריבער קיין וואונדער נישט, וואס דארטען איז פארהאן א גינסטיגער באדען פאר אזא מין פאלקלאר, ווי דער, וועלכען איך ברענג דא אין קורצען.

— אונזער שטאט, — זאגען די בארשער יודען, — האט אונטער אונגארן'ס הערשאפט געטראגען דעם נאמען מאראמורעש, און איצט הייסט זי אין רומעניש בארשא. וואס־זשע בעדייטען די צוויי נעמען?

פריהער איז געווען מר ומר, דאס הייסט, ביטער און ביטער. אבער אזוי ווי יודען זענען שוין צוגעוואוינט צו ביטערקייט, האבען זיי זיך נישט גענומען איבעריג צום הארצען, און אויף אלע זייערע צרות, ווי הונגער, נזים א.א.וו., האבען זיי אפגעענטפערט מיט דעם אלטען יודישען ,,מה הצער ... וואס איז דער מעהר? וואס איז דא שייך צו פילאזאפיען? מען ווייסט, אז א יוד לעבט נישט [illegible] ... עד דאך און גלות.

אזוי איז פון ,,מאראמורעש'' געווארען: ,,מה הגה,, און ,,מה רעש''...

איצט אבער האבען די מאראמורעשער יודען, רופט זיך אונזער מקום ,,בארשא'', דאס הייסט, בא רשע. עס זענען אנגעקומען רשעים, קוזיסטען און קאדריאנאוצעס, פאגראמשטשיקעס און שלעק. איצט איז שוין נארנישט צום איבערטראגען. מען מוז ווערען זוכען א טרייסט און רמזים. און מען האט אזוינע געפונען:

,,בארשא'' בעטרעפט תקד"ר (504), און דאס ווארט ,,הקר'' מיינט, די וועט ברענען פון ווארט ,,יק"ד,, דאס ווארט ,,הקר,, לייענט זיך אויך: תבואה

קדושה ד', דאס הייסט, גאט'ס הייליגקייט וועט קומען. נאכדעם, ווי בארשא וועט פערברענט ווערען, וועלען זיך בעוויזען נ'ס וואונדער און חסדים...

נישט ווייט פון בארשא, דערצעהלט מען, האט איינער פון די אנטיילנעהמער אין פאגראם חרטה געקראגען אויף זיינע ,,שעהנע'' מעשים, און ער איז געקומען בעטען מחילה ביי די געלערנטע יודען פון בארשא.

— איך האב אליין, — דערצעהלט ער, — זיך בעטייליגט אין שרעקליכען חורבן פון בארשא. איך האב מיט מיינע הענד אריינגעווארפען אייערע ספרים אין פייער אריין. איצט אבער האב איך טיף חרטה, איך בעדויער זעהר מיינע זינד געגען אייך און אייערע הייליגע ספרים און וויל, אז איהר זאלט מיר מוחל זיין מיינע פערברעכענס. איך האב אנגעמלעטען זיך צוגעלעגט שלאפען — אזוי זאגט מען, האט דער פאגראמטשיק דערצעהלט, — און האב געזעהן א שרעקליכען חלום, וועלכער האט אויף מיר געמאכט אן ערשיטערענדען איינדרוק. איך האב מיך פלוצים דערזעהן אויף אייער בית־עולם: צווישען מתים, געהילטע אין אייערע רעליגיעזע קליידער (טליתים). אלע האבען געקוקט אויף מיר זעהר בייז און שטרענג. פון זייערע בליקען אליין האב איך שיער נישט מיין נשמה ארויסגעלאזט. פלוצים האט איינער פון זיי, אן אלטער יוד מיט א לאנגער גרויער באָרד, מיר אנגעכאפט פאר'ן קארק און א שלייער געטון אויפ'ן הימעל. איך בין געבליבען שטעהן פאר א געריכט. ארום א לאנגען טיש זענען געזעסען זיבען אלטע לייט, הייליגע יודען, אפנים, און האבען מיך גענומען משפטן. איינער פון זיי, דער עלטסטער, האט מיר אויסגעשטרעקט א פערברענטע ספר־תורה און מיר געזאגט: זעהסטו, דאס איז דיין ארבייט. דאס איז איינע פון די ספר־תורה'ס. און דערפאר וואס דו האסט זי פערברענט מיט דיינע הענד, וועסטו אין פערלויף פון היינטיגען יאהר פערלירען דיינע ביידע הענד, און וועסט ליידען פון א שרעקליכער ברענונג אין הארצען, וויפיל דו וועסט לעבען. דערנאך האט מיך אימיצער א האפ געטון און צוריק אראפגעשליידערט אין אנ'אפגרונד...

ווען איך האב מיך אויפגעכאפט פון שלאף — האט דער פאגראמטשיק פערענדיגט, — האב איך גלייך בעשלאסען צו פעררעכטען מיינע זינד געגען אייך. כאטש איך גלויב נישט אין חלומות, אבער דער חלום האט מיך שטארק איבערראשט און געלאזט א טיפען איינדרוק אויף מיר.

מיט אזעלכע מעשיות און לעגענדען, האלב־פּילערגרען און גלאט זאגעכצען, זענען לעצטענס פול די יודישע שטעטלעך, וועלכע האבען אמיטערסטע געליטען פון די לעצטע פאגראמען.

פערהאן ווי בעוואוסט א פירוש, אנ'אויסטייטשונג אויפ'ן שלחן־ערוך, וועלכער רופט זיך ,,באר היטב''. נו, האט מען אין ,,באר־היטב'' געפונען א רמז, אז פריטאג פון דער וואך, ווען עס געהט די סדרה ,,חוקת'', איז זעהר א שלעכטער טאג פאר יודען. אין דעם טאג ליידען בעזונדער די ספר־תורה'ס וועלכע ווערען געברענט דורך די יודישע שונאים.

אזוי זאגט גאנץ קלאהר דער קאמענטאטאר, דער פערטייטשער ,,באר־היטב'' אין הלכות תענית, פאראגראף תקפ"ט (580). און אזוי ווי דער אומגליק אין בארשא איז געשעהן פונקט אום פרייטאג, פרשת חוקת, איז דאך קלאהר, אז עס האט געמוזט אזוינס פאסירען.

אבער — ווערטלעך אהער, ווערטלעך אהין, — שרעקליך, גרויזאם מוז שוין זיין די לאגע פון א פאלק, וואס דארף זיך שפייזען מיט אזעלכע רמזים און לעגענדען.

היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסער דאפעלט. פראגראם!
— I —
,,וואהנזיניגער פירשט''
ליבעס־דראמע, פול עמאציעס ספארט און הומאר. אין די הויפטראלען:
Joan Grawford, W. Haines i Slim.
— II —
פרעכטיגע קאמעדיע מיט די בעסטע קאמיקערס פון דער וועלט
SLIMEK i ARTHUR
,,ברודער־ליבע''
אנהויב 4 נ"מ. שבת, זונטאג, חגאות 2 ביימא. פאפול. פרייזען. ערשטע סעאנסען 50 גר און 1 זל.

צו אלע פריינט פונ'ם יודישען קינד!

(אויפרוף)

דער אינטערעס פאר'ן קינד, פאר זיין געזונט און ענטוויקלונג, ווערט אלץ שטארקער ביי די ברייטע מאסען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

צווישען די פערשידענע בעמיהונגען אין דער הינזיכט פערנעמט א גאנץ בעזונדערען און וויכטיגען ארט די זארג צו דערמעגליכען דאס קינד ארויסצופאהרען אין די זומער־חדשים אויף א קאלאניע, בכדי דארט צו געניסען פון די וויכטיגע נאטור־אוצרות — פון די ריינע לופט און פרייהייט.

פאר די קינדער און יוגענדליכע פון די ארימע שיכטען פון דער בעפעלקערונג, פאר די וועלכע פערברענגען כמעט דאס גאנצע יאהר אין ענגע און חושכ'נע וואוינונגען, — איז דאך דער אויפענטהאלט אפילו פון א פאר וואכען אויף פרישער און ריינער לופט א אמת'ע ישועה, א וויכטיגער פערהיטונגס־מיטעל געגען בלייכזוכט, ראכיט און אפילו טובערקולאז.

דאס איז די סיבה פארוואס פון יאהר צו יאהר מעהרט זיך ביי אונז די צאהל נייע זומער־קאלאניעס, פון יאהר צו יאהר קומען צו נייע געזעלשאפטען און ארגאניזאציעס, וועלכע שליסען איין אין זייער ארבייטס־קרייז די ארגאניזירונג פון זומער־קאלאניעס.

לײדער זענען אבער די מאטעריעלע מעגליכקייטען פון אט די אלע ארגאניזאציעס גאנץ בעשרענקטע אי דאס דערלויבט נישט יעדער פון זיי בעזונדער צו ענטוויקלען א ברייטע ארבייט, אויסצושטעלען זי אויף א פאסיגער הויך.

בכדי דאס דערגרייכען זענען נויטיג גרויסע געלד־מיטלען, א סך מיה און ארבייט, דאס איז אבער נישט גענוג צו דערגרייכען אנ'איינציגע ארגאניזאציע. דערצו פאדערט זיך א געמיינזאמע אנפיהרונג פון פעראייניגטע כוחות.

דא ליגט די סיבה וועלכע האט אונז בעוואוגען צו פעראייניגען זיך צו א געמיינזאמער ארבייט און א ,,פעראייניגטער סקציע פאר זומער־קאלאניעס ביי דער צענטראלער יודישער קינדער־שוץ־ארגאניזאציע אין פוילען''.

די ,,פעראייניגטע־סעקציע'' נעמט ארום ביים היינטיגען טאג אין גאנץ פוילען בערך 115 זומער־קאלאניעס, אויף וועלכע עס האבען זיך אין משך פון היי־יעהריגען זומער געפינען בערך 6 טויזענד קינדער און יוגענדליכע.

די ,,פעראייניגטע־סעקציע'' בעזירט אויף ריין זאכליכע יסודות און איז ווייט פון פאליטיק.

די ,,פעראייניגטע־סעקציע'' שטרעבט נישט נאך צו פערבעסערען און נוצליכער מאכען דעם אויפענטהאלט אויף די קאלאניעס פאר די קינדער פון די ברייטסטע פאלקס־מאסען נאר אויך פערדאפלען און פערפיפלאכען די צאהל קינדער און יוגענדליכע, וועלכע זאלען פון די קאלאניעס געניסען.

מיר האבען שוין איצט אן אונזער ארבייט, און ספעציעל דאס זאמלען פון געלד־מיטלען, בכדי זיי געהעריג צו צוגרייטען צום קומענדיגען זומער.

און צוזאמענהאנג דערמיט ווענדען מיר זיך צו אלע פריינד פונ'ם יודישען קינד מיט דער אויפפאָדערונג העלפען אונזער ציל צו פערווירקליכען.

מיר פערלאנגען איהר זאלט אונז געבען די מעגליכקייט אויפבויען די נויטיגע געלד־מיטלען, בכדי צום קומענדיגען פריהלינג זאלען מיר זיין בכוח וואס מעהר קאלאניעס אויפצושטעלען.

דערמעגליכט אונז וואס גיכער איבערצוגעהן פון געוועהנליכע פאר הויכע דירה־געלד, פרעמדע און צייטווייליגע לאקאלען — אין אייגענע און שטענדיגע.

מיר ווענדען זיך צו אלע די, וועלכע בעזיצען פרייע פלעצער, פאסיגע פאר זומער־קאלאניעס, זיי זאלען אונז דערמעגליכען די ראטיגע פלעצער איבערצונעהמען אין אייגענטום אדער אין לאנגיעהריגער פאכט.

מיר ווענדען זיך אויך צו די אלע, וועלכע קאנען אונז העלפען ביים אויפשטעלען בנינים און ביים בעזארגען די קאלאניעס מיט נויטיגע מכשירים (ווי בעטען, טישען, שענק, א. אנד.) זאלען זיי אונז דערמעגליכען, אז אונזערע קאלאניעס זאלען איינגעאָרדענט ווערען ווי אמשענסטע און ווי אמבעקוועמסטען.

מיר רופען די יודישע עלטערען איינשליסען זיך אין אונזערע ריהען און צוזאמען מיט אונז ארבייטען לטובת דעם יודישען קינד — אונזער צוקונפט, אונזער מארגען.

פריינד פונ'ם יודישען קינד, מיר האָפען אויף אייער מיטארבייט, מיר רעכענען אויף אייער הילף!

די פעראייניגטע סעקציע פאר זומער־קאלאניעס ביי דער צענטראלער יודישער קינדער־שוץ־ארגאניזאציע.

ד"ר מ. פעקער און ראטמ. אינזש. ב. סעגאל. פאר דער הויפט פערוו. פון צ.י.ק.ש.א

א. ביאלאפאלסקי — פאר'ן צ.ק. פונ'ם סאציאליסטישען פערבאנד ,,פרייהייט''. ס. ווילבערטאל — פאר דער הנהגה הראשית פון ,,השומר־הצעיר''. א. ליפשין — פאר'ן מרכז פון ,,החלוץ־הצעיר''. י. פרישמאן — פארן מרכז פון ,,גורדוניה''. א. ראזענשטיין — פאר דער הנהגה הראשית פון ,,השומר הלאומי''.

ווארשא, דעם 1־טען סעפטעמבער 1930.

עלענד

(סקיצע)

פון מנחם קירזשנער

ווען זיי האבען שוין געהאט ערוואקסענע קינדער, האט דער מאן זיין פרוי פערלאזען און ער איז אוועק לעבען מיט א צווייטער פרוי, אין וועמען ער איז פערליבט געווען זייט יאהרען.

דער מאן און די פרוי זענען מאדערנע און אינטעליגענטע מענשען און ווען ס'איז געקומען דער שווערער מאמענט פון דער לעצטער ,,אפענער ערקלערונג'', האט זיך צווישען די צוויי אפגעשפילט א געגסט ראמאנטישע אפער, ווי ווייט ס'האט זיך געלאזען, א מענשליכע סצענע.

אלע האבען סימפאטיזירט מיט דער פערלאזענער פרוי, אלע האבען פעראכט און פעראהאסט דעם מאן, וועלכער האט צוליב א געליבטער זיין פרוי פערלאזען און נאהענטע מענשען פון דער פאמיליע, קרובים, פריינד, סיי פון זיין, סיי פון איהר זייט, אלע גלייך האבען מיט שפאט און גיפט דעם מאן שווערע פראגען געפרעגט:

— איצט, ווען איהר זייט שוין א מאן באלד א פופציגער, איצט פערליבט איהר זיך נאך? ס'איז דאך פשוט נישט נאטירליך, און גלאט אזוי מיאוס. ווען מען איז יונג קען אמאל פאסירען, אבער איהר זייט דאך שוין אנ'אלטער יוד, ווי שעהמט איהר זיך נישט?

האט ער געלאסען געענטפערט:

— איך האב איהר געליבט מיט א סך יאהרען צוריק, ווען איך בין נאך גאנץ יונג געווען.

— פארוואס זשע זייט איהר דאמאלט נישט אוועק פון אייער פרוי? דאמאלט איז זי אויך יונג געווען, יונג און אינטערעסאנט. זאלט זי אויך אייך א שפיי געטון און מעקראגען צעהן אנדערע — האט מען כסדר אין דעם מאן גיפטיגע פיילען אריינגעשטאכען. נאר ער האט ווידער געלאסען געענטפערט:

— דאמאלט האבען מיינע קינדער געמוזט לערנען זיך זייער פאטער האבען און איך האב נישט געטארט אוועקגעהן. איצט דארפען זיי מיך נישט מעהר.

— אבער די פרוי! אפגעלעבט צוזאמען צוואנציג יאהרען און איצט איהר אליין איבערלאזען?

האט דער מאן נידעריג זיין קאפ אראנטערגעלאזען און שטיל געענטפערט:

זי האט געוואוסט, אז איך ליב א צווייטע, זי האט געוואוסט, אז פריהער אדער שפעטער וועט מוזען אזוי זיין.

און דער מאן איז אוועק מיט א צווייטער פרוי. די מאמע איז לעבען די קינדער פערבליבען.

די קינדער — אנ'ערוואקסענער זוהן און ערוואקסענע טאכטער — האבען דעם פאטער פערהאסט. צו דער פערלענדטער מוטער האבען זיי ארויסגעצייגט די הערצליכסטע צערטליכקייט און די מאמע האט אויף א צייט ארום איהר עלענד פערגעסען.

נו, אט האט דער זוהן חתונה געהאט און אויך די טאכטער האט איהר בעשערטען געפונען. די מאמע האט אויף צוויי חתונות געטאנצט און גרוים גליק און פרייד איבערגעלעבט. און וועגען איהר עלענדקייט האט זי גאר קיין צייט נישט געהאט צו טראכטען.

אבער אט איז דער זוהן מיט זיין פרוי אוועק און די טאכטער מיט איהר מאן אוועק און די מאמע איז אליין פערבליבען.

דאס הויז האט מען אויפגעגעבען. די קינדער האבען געטראכט, אז די מאמע זאל איצט דינגען פאר זיך אליין א צימער מיט אלעם פערטיגען ערגעץ וואו ביי א בעקאנטער פריינדליכער פאמיליע און שוין. די מאמע האט אויך אזוי געטראכט. ווען ס'איז אבער געקומען צו דעם, האט די מאמע נישט געקענט טון: פארט געוואוינט צו ווערען צו שפילען די ראל פון דער באלעבאסטע! און זי האט גענומען פאר זיך א קליין דירה'לע.

און אט לעבט זיך א פרוי אויף די עלטערע יאהרען אנ'עלענדע, אנ'איינזאמע לעבען. אמאל קומען מיט א בעזוך די פערהייראטע קינדער. ס'קומט א שנור, אנ'איידעם. אבער צו אפט פאסירט דאס נישט. און די מאמע איז אליין.

ווען די פרוי איז מיט איהר מאן און איהרע קינדער געזעסען צוזאמען, האט אין הויז אלע מאל געקאכט מיט לעבען. ס'פלעגען אפט קומען געסט — דעם מאנ'ס פריינד, איהרע פריינד. דעם מאנ'ס קרובים, איהר משפחה. עס פלעגט קומען געסט צו די קינדער און אין הויז איז אלע מאל אזא פרעהליכקייט געווען. איצטער איז א סוף צו אלץ. קיינער קומט נישט מעהר.

5

די פרוי האט געהאט א שם פאר איהר שעהנעם אויפנעהמען די געסט. אלע מאל האט זי דעם שענסטען טיש געגרייט. נו, פלעגען האלטען געסט און אייך קומען און הויז האט געקאכט מיט פרעהליכקייט. איצט קומט קיינער נישט. די קינדער זענען דאך פאר זיך וועט דאך צו דער מוטער נישט מיטנעמען די קאמפאניע, וואס פלעגט קומען צו די קינדער און דעם מאנ'ס פריינד, זיינע קרובים, זיינע מענשען הייבען אייך ווייניג: ס'איז זיי עפעס נישט אנגענעהם, ווייל זייער מענש איז דאך דער שולדיגער. ווייכער מען אויס די פערלאזענע פרוי, און דער פרוי'ס פריינד, איהר משפחה קומען אויך נישט. זיי קענען די פרוי פון די אלטע צייטען, זיי ווייסען איהר גאסט־פרייליכקייט, זיי געדענקען מיט וואס פאר א פרייד טען פארנעהם זי פלעגט אויפנעהמען געסט. זיי ווייסען אבער אויך, אז זי איז איצט ארים, ווייל דער מאן, דער גאנצער פערדינער, איז דאך שוין מעהר נישטא. איך קען מען איהר אלס זעהר א שטאלצע. נו, זיל מען איהר נישט פערשעהמען, קומט מען בעסער נאר נישט. א חוץ דעם: מענשען זילם זיך געוויינליך קומען אין ערטער, וואו ס'איז פרעהליך, וואו ס'איז גוט, אבער צו א פרוי, אנ'עלענדע מיט א שווער הארץ? ווען זיך זילם דאס קומען צו איהר? קומט מען, טאקע נישט אין די שיינעלע, אבער עלענדע פרוי געהט אום אין איהר עלענדקייט, און איהר איינזאמקייט.

נאר אמאל, ווען נישט ווען, קומט א גאסט. און אן מערקווירדיגע ערשיינונג בעמערקען זיי אלע אין דער ענגער אבער ציכטיגער דירה'לע פון דער פערלענדטער פרוי און אלע גלייך קוועטשען מיט די פלייצעס און וואונדערען זיך:

— עפעס קוקט אויס אייער הויז בעענגערט, עפעס נישט אזוי ווי ס'האט אויסגעקוקט דעם לעצטען מאל, ווען מיר זענען דא געווען, צי איז עפעס דא צוגעקומען, צי עפעס פעהלט דא, נאר עס קוקט אויס אנדערש, ס'איז עפעס דא ניי.

און די בראווע פרוי לאכט מיט אזא ליבע אפער מיט עפעס אזא טראגישען לאכען:

— נישט עס איז צוגעקומען און נישט עס פעהלט, נאר איך האלט איין איבערשטעלען די מעבל. ווען ס'ווערט מיר שוין אביסעל צו שווער אויפ'ן הארצען און צו שווער צו קוקען אויף די זעלבע מעבל, ביים איך איבער די ערטער פון ביסעל דירה. און איך קוק זיך ארום פיהל איך עפעס א נייקייט ארום זיך און עס פיהלט זיך עפעס נישט אזוי עלענד.

און זי לאכט מיט אזא ליבע, מיט אזא הארציגע אבער מיט אזא וועהטאגיגע איינזאמקייט עלטער.

די פערשטאלטענע ירושה

(35 **גרויסער ראמאן פון ליידענשאפט ליבע און פערברעכען.**

— דארט וועט איהר שוין זעהן, אז דערווייל האל זייך נישט נע׳טענה׳ט! — האט אפמאן א ברום געטון, און אין זיין האנד האט א בלינצעל געטון דער רעוואלווער.

רושעיקאבם האט נישט געהאט קיין שום אנדער ברירה, ווי נאר פאלגען זיך.

אפמאן האט איהם צוגעבונדען די אויגען מיט א טיכעל, און א שטופ געטון איהם מיט׳ן רעוואלווער אין דער פלייצע. 5

— וחלך... גייט מען!

זיי זענען אדורך איבער עפים קארידארען זיך ארונטערגעלאזט אויף אומענדליכע טרעפען בין— רושעיקאב האט ענדליך פערשטאנען אז זיי געפינען זיך אויף דער גאס.

דא, האט איהם ואפמאן געפיהרט אין דעם שאטען פונם „גוטערמאן־הויז„ איבער דעמזעלבען ווייסטען נעסעל, וואו די „חריי מאלפעס„ האבען געזונגען דאס נעהעלבעל.

פערשטעהענדיג, אז רושעיקאבם ווייסט שוין נישט אויף זיכער, אויף וואס פאר א וועלט ער געפינט זיך, האט איהם אפמאן שנעל אריינגעפיהרט אינ׳ם נעהעלבעל גופא.

ביני לביני האט זיך גוטערמאן צוריקגעקעהרט אין זיין הויז.

מערי איז שוין פון לאנג אהיימגעפאהרען אהיים.

גוטערמאן האט גענעבען זיינע ערקלערונגען צו דער פאליצי, ארויסגעבעטען פון רעסטאראן די מקשנה׳דיגע רעפארטערען, און צוגעמאכט אויף דער נאכט די טויערען פון זיין הויז.

איצט האט ער געדארפט ארומגעשפרייזט אין זיין וואהנונג.

ער האט זי, די וואהנונג זיינע געפונען נישט אין ארדנונג, און לכתחילה האט ער נישט געוואוסט

מיט וואס ער זאל עס דערקלערען.

רושעיקאבם איז נעלם געווארען.

לסוף האט ער בעמערקט אויף א וואנד עפים אנ׳אויפשריפט, וועלכע ער האט איבערגעלייענט:

„מאקס אפמאן איז דא געווען... ער האט מיד מיטגענומען מיט זיך... דוט דאס טייוועל„ ער ווייסט אלץ׳...

גוטערמאן האט זיך צוגעשפארט צו דער וואנד כדי בעסער אנצוקוקען.

קאפיטעל פופצען

גוטערמאנ׳ס מחשבות

דער דריטער מארד אין „גוטערמאן־הויז׳׳ האט אויפגעטרייסעלט דאס גאנצע לאנד.

זי ס׳האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער דריטער קרבן פון דער אומבעקאנטער פערברעכערישער האנד געהערט אנ׳אמעריקאנישער בירגער, וועלכער איז געקומען אהער אויף בעזוך צו זיינער א שוועסטער.

פאליציי איז נאך אלץ געבליבען הילפסלאז.

דאס רייזגע „גוטערמאן־הויז׳ איז אינגאנצען היימט געווארען — די לעצטע לאקאטארען האבען איהר איילינ פערלאזט.

בלויז דער באלעבאס זיינער, גוטערמאן גופא איז געבליבען פעריקסנ׳ט, און זיך נישט געזאלט שיידען מיט זיין וואוינונג.

פאר די לעצטע טעג האט ער א סך איבער־געקלערט.

און דעם ערשטען מאמענט האט ער געהאט בדעה צו דערציילען דער פאליציי וועגען רושער קאבם׳ן, און בעוויזען די אויפשריפט אויף דער וואנד וועלבסטפערשטענדליך, אז דאן וואלט פאליציי ארעסטירט מאקס אפמאן, אבער די פרו־ערלעד ווינע וואלטען איהם געקאנט אינאהדען אנ׳אליבי.

דעריבער האט זיך גוטערמאן אפגעזאגט פון דעם פלאן.

ער האט בעשלאסן אדורכצוקוקען רושע קאבנ׳ס פאנאוש — א צוזאמענגעזעלטע וואליזע, וועלכע יענער האט מיטגעבראכט מיט זיך אינ׳ם „גוטערמאן־הויז״, און — גוטערמאנען האט אפגעגאלטען:

ער האט געפונען אין דער וואליזע דעם דאקומענט, דורך וועלכען דער פארא־לזירטע ג׳־ייך זינגער האט בעפולמעכטיגט רושעיקאבס׳ן צו פיהרען זיין פראצעס וועגען דער ירושה.

א דאנק דעם דאזיגען אדרעס, האט זיך גוטערמאן דערוואוסט זינגערס אדרעס.

איבערקלייבענדיג די פאפירען, האט גוטערמאן ביטער א שמייכעל געטון —

דאס אלץ איז איצט אומנוציג געווען.

איצט איז שוין זינגער ל׳פילוטין נישט געווען פ״גנויט־ווענדיגקייט צו שיקען עמיצען קיין אפריקא.

דער דאזיגער ענין איז געווען ערלעדיגט.

דער צווייטער ענין, איז געווען — מערי.

אבער רושעיקאבס איז אריינגעפאלען אין די הענד פון זיינע ביטערסטע שונאים, און ביי מעריען האט ער גוטערמאן גארנישט געפועלט...

זיין גלענצענדער אראנזשירטער פלאן און פונאנ־דערגעפאלען — דער צוטריט צו דער זינגער־ירושה איז פאר איהם געווען פערמאכט.

דאכט זיך, די דאזיגע געדאנקען זענען געווען די איינציגע קלארע, וואס האבען נאך געוואוינט אין זיין מוח.

די געשעהענישען האבען אויף איהם צו שטארק געווירקט, און ער איז שוין געווען אויף דער גרענעץ פון שגעון.

דער דאזיגער מענש, וועלכער האט געפיהרט פאר דער נאך די ביטערסטע און קליגסטע מענשען, האט בסלעכטיין אנגעהויבען צו פערלירען די פעהיגקייט לאגיש צו דענקען.

זיינע אויגען האבען בעקומען דעם אויסדרוק פון די אויגען פון א פערריאנטען וואלף.

נאנצענע טעג האט ער פערבראכט ביי׳ן פוצען זיין רעוואלווער.

דא האט ער זיך געבלאנקעט איבער די הויזער געווארענע לאנגע קאר־דארען פון זיין הויז, הא האט ער בעטראכט די פוסטע וועלנער פון ד״ רעסטאראן, און — גאנצע טעג גארנישט געטון, בעת נאך נאהענט פון אהם האבען די „דריי מאלפעס״ מעטער־נאך־מעטער דורכגעלעכערט די ערד, מאגעריג זיך א וועג צום „גוטערמאן־הויז״.

יעדען טאג האט זיך מערי פינקטליך געמאלדען צו איהר ארבייט אינ׳ם קאנטאר, וואו די פלעגט טרעפען איהר שעף, זיצענדיג מיט אנ׳אראפגעהאנגענעם קאפ, שוויינענדיג, ווי נאך א לאנגער שווערער קראנק.

—גוט מארגען, פריילין מערי! — פלעגט ער זאגען — היינט איז נישטא קיין ארבייט... איהר קאנט געהן אהיים.

א פערשעהמטע פלעגט מערי אוועק, און ער פלעגט פערבלייבען אליין אין זיין מרה־שחורה׳דיגע געדאנקען.

אין גוטערמאנס צושויפערטע מוח איז פארגעקומען א קאמף...

ער האט געוואוסט, אז דער טייוועל דראהט א טויט־געפאהר:

(פארטזעצונג קומט).

מעלדונג

פערשרייבט אייך אלס לעזער אין דער יודישער פאלקס־ביבליאטעק א. נ. פון א. ד. גורדון אין לאדז שענקעוויטשא 3[5.

ד יודישע פאלקס־ביבליאטעק א. נ. פון א. ד. גורדון איז איינע פון די גרעסטע ביבליאטעקען אין אונזער שטאט.

די בעזיצט 6 טויזענד העברעאישע, יודישע פוילישע און דייטשע ביכער, און ד יינייעסטע ארץ־ישראל׳דיגע און ארטיגע אויסגאבען, ווי אויך א ספעציעלע אפטיילונג פאר אנפענגער אין העברע־איש, פאר ארבייטסלאזע און שילער א גרויסע הנחה. די ביבליאטעק איז טעטיג 4 מאל וועכענט־ליך, זונטאג, דינסטאג, טאנערשטאג און שבת פון 8 ביז 10 אין אווענד.

21-טע מלוכה-לאטעריע

5-טע קלאס 7-טער טאג.

60.000 160169.
20.000 54037.
10.000 123979, 131005 168066.
5.000 141136 145439.
3.000 37112 37043, 50544 132422, 145734.
20.000 553 8591 15021 29566 63064 68724 105758 126369 131274 165517 191424.
1.000 25070 32957 34399 45929, 52864 57798 70191 71493 80160 90719 119414 124964 160674 170628 174844 176907 177826 188645 189305 197466 199118 202463.
600 2541 3854 6927 27722 30014 31553 45194 47912 48735 64569 70709 73965 84831 85387 89156 96660 106401 121158 122575 122977 124569 128096 128179 138932 148043 156652 157816 158161 162044 164716 169198 184911 190798 192692 202158 204422 207183 209886.
500 706 815 1142 3185 6552 8821 10186 10551 12388 18054 19910 19914 20473 26561 27366 28365 31357 31492 34357 34364 40607 41483 41593 41848 44443 45175 45495 46157 464453 47573 49954 51213 515591 52359 54183 54782 54926 57959 61155 63921 65705 66761 67859 67919 69133 69344 69494 70513 73262 74673 75635 75617 75835 77486 77681 79153 79558 79779 80109 80611 80938 83045 83420 84214 84335 85252 89810 91828 93092 94730 96664 97994 100788 101107 104090 106391 107038 134310 134354 134824 135446 135752 142174 145733 146019 156270 156426 156561 161224 163377 164120 164146 164787 165645 166318 170521 172014 176198 176737 176854 180376 182086 182357 185962 186326 187443 187721 189993 190223 191946 192930 195192 197730 198460 199151 199575 200873 202443 202592 205602 207465 207815 208016 208584 208621.

123 249 74 441 544 99 623 709 898 981 1232 308 45 91 475 563 606 43 2077 135 620 21 63 77 750 949 60 3071 165 355 416 515 50 664 90 707 841 4079 9 124 338 563 77 624 42 744 78 5082 311 500 1 8 615 79 94 865 932 70 6004 29 75 78 217 309 75 457 67 602 53 722 3347 7033 63 109 50 212 49 339 65 72 71 433 54 644 52 71 797 879 89 980 8048 64 99 184 207 9 30 88 354 519 712 22 46 48 831 900 72 9120 221 54 362 494 95 562 625 741 94 877 99 10039 118 76 319 66 417 565 611 57 11016 311 415 602 60 711 76 838 72 920 92 12014 93 95 164 219 23 51 323 85 577 846 13036 48 54 198 242 51 64 67 309 37 530 67 85 623 733 859 65 945 14180 212 48 96 346 89 428 70 594 644 61 869 15074 107 285 442 92 671 84 758 909 43 16008 63 211 66 83 384 584 914 17152 221 33 62 302 47 88 95 660 81 704 30 86 868 929 57 18018 34 126 87 95 206 342 431 62 688 778 81 843 59 19073 97 98 100 217 608 305 417 83 604 67 707 814 923 20006 18 34 58 92 104 20 40 64 314 60 87 466 592 656 716 80069 86 97 955 59 21014 73 76 92 137 262 96 307 419 508 12 701 969 86 22011 82 76 153 444 613 19 740 43 866 917 42 69 23024 106 284 329 69 494 524 27 634 834 24001 45 115 16 60 74 86 342 66 98 412 32 635 40 59 77 929.

25162 206 370 419 43 648 773 94 915 65 87 26045 65 130 288 302 13 482 504 13 625 799 911 27115 351 76 489 535 45 630 65 81 721 47 48 817 937 39 73 99 28309 17 23 63 527 39 89 629 826 39 76 930 29312 479 690 717 806 12 929 30016 21 38 58 96 129 46 275 84 491 630 69 819 908 53 31070 204 6 78 359 81 97 485 684 788 802 52 32140 88 94 264 80 323 26 413 505 23 611 85 727 35 952 33065 129 34 43 206 58 405 83 578 633 58 720 848 994 34039 151 53 62 83 212 21 70 319 410 567 651 59 711 817 912 35022 200 499 508 25 53 689 731 964 36005 25 176 309 444 584 764 917 69 37058 188 210 44 78 306 56 455 76 91 669 95 799 907 49 38095 112 41 51 287 524 90 656 864 944 98 39013 18 48 63 79 175 356 445 73 75 519 85 98 728 40 76 946 93 40052 109 64 75 77 260 93 490 708 865 89 41032 181 83 301 25 411 45 654 705 99 824 68 942 85 42124 43 242 370 412 586 792 877 958 43050 111 27 45 99 223 31 389 479 678 810 52 933 57 44011 130 62 64 217 50 316 469 584 702 3 7 67 900 26 45038 90 102 82 207 47 53 311 54 95 97 414 15 607 29 809 46126 35 222 24 83 326 61 75 505 739 826 47021 44 50 67 113 69 72 216 323 478 528 71 609 94 799 922 3693 48035 86 133 66 09 44 98 398 498 545 707 9 808 70 74 974 49005 22 23 76 82 86 123 260 300 458 579 637 471 72 885 922 33 91.

50097 237 65 78 326 43 73 432 534 58 793 823 91 51191 369 421 688 759 61 802 52052 72 222 82 83 416 643 825 53062 214 99 496 856 912 94045 110 211 393 432 511 26 674 742 820 25 55036 40 209 17 372 487 603 38 75 742 884 966 56072 25 55036 40 209 17 372 484 603 38 75 742 884 966 56072 81 438 53 610 712 58 65 829 901 34 57185 97 281 306 25 58 88 427 53 70 73 503 657 63 96 98 846 92 58135 244 77 361 482 536 604 803 28 977 59021 39 41 387 60109 23 27 32 324 42 405 548 708 75 824 29 96 61173 74 254 73 328 87 473 546 59 773 967 62030 62 195 276 315 48 528 59 662 69 793 992 63010 16 84 244 447 84 610 41 98 793 818 44 60 947 64027 119 87 90 201 13 373 421 679 65073 262 63 74 412 60 67 82 550 86 742 826 948 74 66070 180 221 95 567 615 54 742 56 89 8028 65 88 67039 124 26 51 321 24 416 18 34 62 63 530 815 16 53 942 49 55 68026 170 288 364 568 92 793 859 99 984 69072 93 144 80 84 205 46 393 416 21 698 874 88 937 74.

70004 172 80 408 49 516 39 77 623 24 79 818 80 949 95 99 71011 46 147 56 341 422 76 532 42 712 16 972 74 80 72001 118 41 96 237 74 594 983 85 94 73009 324 415 62 601 12 76 796 801 8 905 18 57 74002 32 49 80 130 45 49 205 339 92 488 620 724 811 66 937 62 75068 92 103 12 22 389 98 517 48 633 903 9 70 76060 83 90 102 95 316 587 93 605 20 46 843 56 927 77068 87 182 93 282 364 71 93 400 590 607 19 28 30 33 710 44 838 78005 74 313 67 490 525 654 796 873 90 068 79013 94 119 34 249 76 320 30 72 99 430 60 760 98 866 94 929 79.

80019 33 121 244 67 375 80 98 495 509 13 616 28 99 838 84 956 81018 126 36 59 231 337 417 24 524 39 78 646 82038 39 41 93 189 292 432 38 618 76 96 889 960 83039 57 165 79 293 433 39 49 77 96 733 63 816 44 991 84124 69 268 345 676 723 974 85009 65 101 223 29 59 384 402 65 590 725 86041 45 137 306 47 78 513 703 54 85 87069 160 440 610 701 8 44 833 74 88018 50 142 51 60 62 310 756 959 89034 70 89 100 48 291 327 420 24 53 85 555 645 740 47 56.

90007 73 82 156 306 35 62 81 426 585 648 80 835 62 957 60 91014 360 442 527 37 83 680 714 57 823 907 92158 217 30 90 411 70 76 81 93 610 93059 85 193 332 93 415 510 80 798 951 94105 268 331 80 458 511 606 978 95019 125 208 72 355 408 27 68 91 95 303 13 30 99 656 88 744 50 96158 71 88 200 37 366 595 74 818 929 97021 42 231 41 370 440 85 504 88 603 4 711 876 98016 59 115 211 409 29 517 627 37 728 60 873 99248 82 333 532 68 78 86 92 602 819 46 48 966.

100079 91 706 819 75 934 48 101151 98 296 303 77 442 91 628 743 962 73 77 102233 64 329 47 455 63 91 580 658 85 773 804 15 66 86 103008 131 44 50 205 312 13 83 416 38 575 845 54 87 104105 98 260 590 610 35 37 718 819 935 105084 258 398 576 606 56 65 828 63 907 106074 83 117 256 77 304 22 418 549 50 600 702 903 107045 57 82 163 294 72 78 403 15 18 30 48 49 87 524 96 631 46 78 738 822 59 743 76 93 108015 33 90 132 72 258 81 309 20 23 40 472 551 673 822 63 93 951 109041 59 206 78 409 80 563 620 67 727 42 851.

110028 63 74 78 85 248 93 354 459 64 547 609 787 927 73 111023 68 160 212 311 418 27 47 657 774 808 912 53 112003 139 237 318 48 570 629 35 37 743 809 88 974 113251 382 494 514 46 57 645 757 831 34 71 932 88 94 114054 81 342 73 81 426 529 39 612 64 774 901 16 32 33 67 115045 51 184 421 69 640 732 34 931 116057 361 460 500 779 83 86 868 992 117031 99 111 32 39 92 249 373 447 509 69 703 13 27 801 21 77 939 118023 28 75 110 78 98 227 45 364 454 590 717 71 84 862 910 26 48 119004 127 212 548 72 98 679 718 50 75 953 94.

120023 51 66 285 407 654 917 21 67 121067 90 179 214 38 301 82 416 535 96 665 96 829 122111 52 71 72 334 45 739 64 808 66 921 31 123000 22 47 48 62 204 52 305 424 819 31 124111 33 71 84 319 625 27 74 736 857 68 125054 148 264 69 77 619 85 97 756 836 43 949 54 79 126041 167 215 57 65 353 58 414 20 62 589 92 95 639 65 812 57 942 127399 866 128166 304 44 94 697 834 903 129004 70 218 24 399 405 59 61 74 550 711 918.

130002 65 123 33 226 310 24 82 87 471 628 39 66 97 719 808 913 15 61 131121 242 328 411 619 25 46 966 132050 03 77 239 72 383 423 502 685 87 878 934 44 133045 240 96 348 519 81 88 605 8 30 794 835 59 942 134066 161 65 258 425 52 543 790 135205 357 67 637 61 796 884 981 136162 329 432 671 875 994 137188 88 272 78 370 401 23 46 531 717 55 862 138099 109 28 222 38 344 58 64 91 471 75 83 577 95 861 951 86 139093 313 25 682 83 792 812 909.

140082 116 458 565 640 45 819 31 40 97 904 10 53 74 90 141267 451 503 18 28 85 92 628 750 843 951 142007 132 231 36 318 91 434 595 629 770 75 81 88 826 96 946 143259 72 418 29 42 639 57 703 79 988 145011 22 66 323 501 84 89 649 79 832 146212 66 377 679 745 147015 72 76 286 436 531 716 41 93 932 148024 81 160 291 316 21 38 411 26 35 72 720 46 80 887 994 149008 23 90 289 410 51 507 642 752 896.

150103 47 83 202 309 11 53 63 406 21 575 86 775 854 918 151033 54 547 57 657 841 152125 29 72 203 326 408 44 564 746 63 849 76 81 981 83 153022 84 125 34 35 223 26 87 342 82 86 661 98 726 49 80 873 981 154124 449 508 11 44 60 72 91 631 32 79 892 985 155017 21 66 266 304 16 84 405 546 57 61 666 755 946 63 156279 323 427 34 50 68 92 726 71 38 157002 4 123 213 356 548 665 773 811 17 940 76 158186 231 313 420 58 89 574 66 74 853 65 991 159006 18 274 396 448 563 638 75 747 96 850 63 95 920.

160047 79 91 123 200 4 468 98 629 812 65 90 951 55 57 161030 192 268 464 88 671 86 704 27 35 53 862 914 162355 482 678 745 921 51 163004 90 153 250 326 408 27 43 58 606 75 739 81 818 30 43 945 53 164071 81 172 245 363 402 30 503 24 762 902 6 41 165113 18 21 42 77 433 591 680 825 910 166027 62 141 200 43 300 66 76 401 24 36 817 38 93 997 167019 30 134 210 63 327 45 77 556 79 704 948 77 84 88 168004 49 59 175 205 58 321 467 511 602 6 24 853 95 960 169165 87 253 383 422 601 707 31 75 842 933.

170032 52 179 217 363 91 430 56 92 682 726 857 945 86 93 171077 320 460 70 528 29 669 813 978 172041 119 316 40 64 70 476 538 745 937 173001 10 16 19 135 69 251 69 402 94 565 600 25 756 92 877 904 174054 78 359 423 611 727 869 949 68 99 175104 98 275 92 320 431 503 29 34 40 67 99 813 40 83 91 909 46 64 176152 218 30 43 49 333 62 65 82 421 29 811 65 70 90 177049 55 324 63 493 548 62 712 75 81 952 178036 200 43 84 399 526 65 605 21 72 739 43 50 179097 187 207 60 426 547 85 659 72 717 871 908 21.

180070 172 77 249 54 94 322 479 84 524 53 623 40 72 758 80 906 181063 82 200 331 42 54 58 474 566 85 648 746 60 873 182004 17 83 96 168 74 350 57 99 429 539 82 688 901 23 183113 359 420 526 40 742 63 69 934 97 184049 142 243 527 60 99 601 83 732 830 69 959 185084 107 13 61 259 326 34 789 94 808 186096 216 40 44 56 79 339 58 442 85 577 722 23 31 838 83 910 187079 265 425 85 526 62 958 61 188107 41 62 266 324 52 72 88 640 64 721 46 812 59 88 997 189067 200 19 23 25 41 495 523 638 94 712 807 87 936 44 74.

190171 234 506 76 634 739 95 915 38 191187 94 201 321 63 437 518 94 677 95 88 724 926 192033 48 59 63 196 292 613 36 774 79 826 71 193169 219 509 13 65 653 701 708 19 36 911 194176 210 41 302 74 85 525 607 739 827 195027 43 47 92 218 449 638 46 778 928 196190 97 336 63 488 636 64 92 99 713 820 26 42 96 907 38 50 53 197064 215 356 496 504 694 705 713 43 830 961 198050 113 243 286 358 416 27 28 638 199074 120 34 51 200 99 447 520 646 76 81 700 997.

200009 73 103 80 239 58 83 311 77 95 481 95 522 27 51 55 685 815 22 73 953 201038 129 281 369 622 58 98 722 202006 240 391 514 41 607 843 203047 86 112 34 227 363 424 506 8 26 29 56 698 793 932 204046 77 88 114 65 219 94 300 26 28 488 525 55 81 85 601 5 716 27 894 912 89 205104 58 442 76 358 406 853 972 76 84 206131 260 394 98 623 755 63 801 4 958 68 207013 145 333 60 74 450 560 687 705 42 52 76 989 208000 66 179 200 395 473 516 61 687 725 822 38 92 959 60 85 209238 64 328 33 546 86 99 600 16 38 744 61 870 978 86.

לשנה טובה־וואונשען

פאר אונזער גרויסע

עוב־ראש־השנה־נומער

צום פרייז פון 2.50 זל.

וועלכער וועט געדרוקט ווערען אין א פילפאך פערגרעסערטער אויפלאגע און וועט פערשפרייט ווערן בכל תפוצות הארץ

ווערען שוין אנגענומען אין אונזער אדמיניסטראציע

קלאנג-פילם-טעאטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178.

הײנט און פאלגענדע טעג!
דער פערשאלטענער טײך
אין די הויפטראלען:
RYSZARD BARTHELMESS i BETTY COMPSON
אויסערן פראגראם: רעוועלאציע-קלאנג-צוגאבע
נעקסטער פראגראם: ערשטער פוילישער קלאנג-פילם
„די מאראל פון פרוי דולסקא"
אין דער הויפט-ראלע ZOFJA BATYCKA

לשמוע אל הרנה ואל התפלה
אין ווייסען זאל זאכאדניא 43 וועט געדאווענט ווערען
ראש השנה און יום-כפור
מיט דעם בעריהמטען בנימין קיהן מיט א גרויס אײנ
אבערמאנאמאר ה' שטודירטען כאר
בעקוועמע פלעצער. היגיענישע אײנריכטונג. פערזעהען אײך מיט בילעטען
פלעצער ווערען פערדינגען טעגליך פון 9 ביז 10 אין אווענד.
בעמערקונג: מוצ"ש ווערט גור פערקויפט בילעטען פון 7 ביז 8 אווענד
מיט אכטונג י. מ. ווײנטרויב.

בחנם!
אין די אויגען-אונטערזוכונג בײם קויפען א בריל אדער
א צוויקער, וועלכע מען בעקומט אבגעגעבען בײ
פר. פאסטלעב
71 פיעטריקאווער 71
Zeiss-gläser גרויסער אויסוואהל פון שטײנער-ברילען
עלטסטער און ביליגסטער געשעפט אין לאדז
ברילען און גלעזער קויפט מען נאר בײ פאסטלעב

אײנציגער גרעסטער
12
וואונטש-
קארטען
נור 70 גר.
פאלודניאווא 17.
בײ

Dr. J. Polakow
קינדער-קראנקהײטען
האט זיך איבערגעצויגען אויף
פיעטריקאווער 109 טעל. 139-75

א יונגע פרוי
װיל ווערען נאהענט בע-
קאנט מיט א בעסערען
מענשען. אפערטען מיט
אדרעסען אונטער
„אינטים" אין ערמ.

Dr. HERSZFINKIEL
Zawadzka 15, tel. 111-87
ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהײטען
צוריקגעקומען
אין נעמט אן פון 8–9½ און פון 3–5 נאכמ.

א יובגערמאן
פון 22 יאהר, שלט ווכט א
בעשעפטיגונג, קען אונקאדעמ. א צו-
שלס סים די געסמע דעשק-
טעגראפיע אונ גרנן קוויט.
אפערטען אונטער „בעסטע
ריקאם עגרעציעס אין ערמ.
פון דער עקספ.
8589

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-
קראנקהײטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8–10 פארמ. 3–1 און פון 5–9 נאכ.
זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארם.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

שײטלען
צו מעסיגע פרײזען
צו בעקומען בײ
פארוזשקאש קאמיענא 5

וועכנעריץ
כירורגישע קליניק
„SANATO"
אגראדאווא 10 טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
ערצטליכע אויפזיכט
איבער דער מוטער און קינד.
פרײזען פון געבורט
אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען.
200 זל.

צנים פחים בדרך עקש.
שומר נפשו ירחק מהם.
תקעו בחודש שופר. בכסה ליום
חגנו. כי חוק לישראל הוא
משפט.
איבער דעם זעלבסט קומען אין דער אלטער בעוו.
רעכטסקאנסולענטען-ביורא פון ה'
מאנעלא, פיעטריקאווער 17
זשכאדניע 52) טעל. 148-79
חאט עס ווערט שנעל און פינקטליך ערלעדיגטע
געזעצליכע בעשריבען אלערליי ביטע-ן
ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפע
לאציעס, ארוואלאניעס, קלאוזולע
זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע
אין פילען, העגען דירות און רוא לסם
האוזמעסטער, ווי אויך איבערזעצונגען אין און
שפראכען. בעמערקונג: קלאוזולע
און זאבעזפיעטשעניעס ווערען ער-
לעדיגט במשך פון 24 שעה.
מיט אכטונג ד. מאנעלא,
פעטריקאווער 17.

PORADNIA
WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה.
און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט
און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער.
קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-
לאגישע און נערוועז-קראנקהײטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער
הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
-- טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --
פון 11 ביז 12 בײ טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
- בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. -
וויזיט 3 זל.

טליתים-פאבריק
אויסארבײטונג פון וואלענע, האלב-וואלענע, זײדענע
טליתים כמו טערקישע, קאלאמײער, וויאויך טלתים-
קטנים, הויט און דעטייל מיט אויספערטיגונג, אויך
גארטלען, שפאניעס און ציצית
צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל, בײ
א. ח. ציטרינאווסקי, קאמיעננא 1
אין 2. טויער פארטער. קומט איבערצײגט אײך!
בעמערקונג: סווערען אויך אנגענומען אלטע
טליתם צום וואשען.

כ'קויף און פערקויף מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, נײ-מאשינען, שרײב-מאשינען,
גארדעראבען, סאמאווארען א. ז. וו.
און צאהל די העכסטע פרײזען
א. ווייצמאן, נאוטאוויטשא 19
טעלעפאן: 191-00 אין מעבעל-געוועלב
(פריהער-האווינונג: שענקיעוויטשא 29)
בײ מיר איז שטענדיג דא פערשידענע געניצטע
מעבעל צו נידען צושטעלען צו פערקויפען.

Dr. med.
I. Wajnberg
Cegielniana 47, tel. 26-02
צוריקגעקעהרט
אינערליכע קראנקהײטען
ספעציעל פאר לונגען- און הארץ- קראנקהײטען
בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון
נעהמט אן אין דערהיים פון 3–5.

די יום טובדיגע שטימונג!
ווערט דורך געשמאקפולע מאכלים נאך מעהר געהויבענער.
אמבעסטען געראטען די מאכלים, ווען מען געברויכט צערעס
100 % צערעס.
קאקאס-פעטס ווערט פון אנהויב ביזן סוף אויסגעארבײט
אונטער דער שטרענגסטער השגחה פון הרה"ג ר' שמחה
פרענקעל מסקאווינא און קען דעריבער געברויכט ווערען
צו אלערליי שפייזען אפילו
למהדרין מן המהדרין.

פערלאנגט אויסדריקליך נור
„צערעס" מיט א הכשר
שטעמפעל און נעמט-נישט אן
קיין מינדערווערטיגע, אונבע-
קאנטע פאבריקאטען.

מענער-היט
אין א גרויסען אויס-
וואהל בעקומט מען
- בײ -
עלעגאנט מאדערן
י. שווארצבערג
פיעטריקאווער 50
אויכים חויף.
פרייזן רעדוצירט
פראקטיש פרייזווירדיג

ביליגער ספרים-סקלאד	פערקויף פון שול-ביכער און אלע שפראכען	ספרים-סקלאד וואסכאדניא 34 פראנט-געשעפט	פערקויף פון שרייב-מאטעריאל	פערטרעטונג פון קאלאמייער טליתים.

מחזורים 25 פראצענט ביליגער!!!
[illegible] אין דער ספרים-סקלאד „מסורה" איז איבערגעטראגען אויף
וואסכאדניא 34, [illegible] א בעקומען שלב
[illegible]
[illegible] שו"ס, חומשים,
[illegible] סדורים, סליחות, [illegible] ציצית, מזוזות.
[illegible]
[illegible]
[illegible] ראזענקראנץ, שריפטשטעלער [illegible]
[illegible]
[illegible]
א. מ. גרינשטיין, וואסכאדניא 34, פראנט געשעפט אדער דורכן טויער

1 טויזנט
וואונטש-
קארטען
נור 60 גר.
בעדרוקט מיט דעם נאמען
און שטאנדעסן אויסוואהל
פיעטריקאווער 34
אין הויף דרוקערײ און
סטעמפעל-פאבריק
מ. ארבאך

Dr. Z. Rakowski
ספ. פאר אויערן, נאז, האלז- און לונגען-קראנקה.
9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.
נעמט אן פון 12–2 און פון 5–7. נעמט אויך אן
[illegible] 17 פון 10–11 און פון 2–5

Dr. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 1881
קראנקהײטען פון די בײנער, געלענקען,
[illegible]
[illegible]
נעמט אן פון 2,30 ביז 4,30 נאכמ.

אבאנעמענט-פרײז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א הײם; אויף דער פראווינץ 6 זל.
א חודש אין אויסלאנד — 8 זל.
[illegible] די אבאנעמענט און טערמינען די אנאנסען אידער פערלאג גיט [illegible]
די אדמיניסטראציע איז אפען בײטאג און בײנאכט.

אנאנסען-פרײז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יום-טוב—24 גר. אין דער וואך 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 - - - - 60— - - 4 -
נאכ'ן טעקסט—12 - - - - 18— - - 8 -
פיטער דער שטעם 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. [illegible]
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.